

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 26. oktober kl. 14³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ekspropriation til udvidelse af bygningsanlæggene på Fin- seninstitutts ejendom.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

6) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om på- ligningen af indkomst- og formueskat til staten.

7) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.
og

forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af medlemmer af investeringsforeninger.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste for- manden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16³².

8. møde.

Tirsdag den 26. oktober kl. 14³⁰.

Formanden: Med skrivelse af 15. oktober d. å. har ministeren for Grønland fremsendt beretning vedrørende anvendelsen af produktivitetmidler stillet til rådighed for finansåret 1964-65. Eksemplarer er omdelt.

Fra eksportkreditrådet er under henvisning til § 3, stk. 6, i lov om Danmarks Erhvervsfond modtaget beretning for finansåret 1964-65. Eksemplarer er omdelt.

I skrivelse af 24. d. m. meddeler gårdejer Knud Erik Særkjær, at han er villig til fra den 1. november d. å. at regne at indtræde som midlertidigt medlem under den folketingsmand Per Møller tilståede orlov.

I skrivelse af 25. d. m. meddeler næstformand Robert Sørensen, at han er villig til fra den 2. november d. å. at regne at indtræde som midlertidigt medlem under den fhv. minister Frode Jakobsen tilståede orlov.

Medlem af folketinget Knud Hertling har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for Grønland at stille følgende spørgsmål:

„Hvad er begrundelsen for den fortsatte udsættelse af opførelsen af et sømandshjem i Holsteinsborg?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Hastrup har meddelt mig, at han tager sit til finansministeren stillede spørgsmål tilbage. Det er hermed bortfaldet.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

(Lovforslaget (nr. 11) findes i tillæg A. sp. 281, fremsættelsen i tidenden sp. 37).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Nielsen: Det forslag, der er til behandling her i dag om almindelig omsætningsafgift, er jo en uændret genfremsættelse af det lovforslag, der kom i maj i år, og derfor skulle det vel ikke behøve mange kommentarer; men jeg ønsker alligevel at knytte et par enkelte bemærkninger til det genfremsatte forslag, idet der jo er sket en del i mellemtiden.

Begrundelsen for lovforslagets fremsættelse har hele tiden været, at der i visse dele af befolkningen har været et ønske om at overflytte beskatningen fra indtægt til forbrug, og det har jo været et særligt ønske fra oppositionens side. Det har været diskutert ofte her i det høje ting, og der har ofte været talt om, at man skulle foretage en sådan omflytning.

Jeg skal ikke trætte med en lang historisk redegørelse, men gøre opmærksom på, at dette med den almindelige omsætningsafgift begyndte her i foråret 1962, da daværende finansminister Kampmann ønskede at imødekomme oppositionen og derfor kom med et forslag om en detailomsætningsafgift. Det kunne imidlertid ikke samle flertal, og under forhandlingerne gik man over til en engrosoms. Den har jo virket nogle år, og jeg erkender, at den kan være praktisk at arbejde med, bl. a. er det nemmere at lave undtagelse for bl. a. fødevarer o. lign., end det ville være med en detailoms, men den har altså også vist sig at være besværlig for dele af industrien, håndværket og handelen.

Ønsket om en overgang til en yderligere forbrugsbeskatning blev efterhånden skærpet, og det betød, at tanken om en merværdiafgift opstod. Den 31. december 1964 kom der en betænkning, hvori det forklaredes, hvordan en sådan almindelig omsætningsafgift kunne etableres. Det var en meget omfattende betænkning, og det var også en meget praktisk betænkning, der tillige gav anvisninger på, hvordan en sådan omsætningsafgift vil virke. Jeg vil gerne understrege denne dato, den 31. december. Det er nu altså næsten 10 måneder siden,

at man fik de rent faktiske oplysninger vedrørende en eventuel meromsætningsafgift, og midt i maj fik man altså det rent konkrete forslag, som folketinget og det af folketinget nedsatte udvalg skulle arbejde med, således at det skulle kunne vedtages i en septembersamling, og således at denne meroms skulle kunne træde i kraft den 1. januar 1966.

Jeg har sagt alt dette, der altså er historie, og som måske er kendt af hvert enkelt folketingsmedlem, for at gøre opmærksom på, at folketinget har haft tid til at sætte sig ind i hele systemet vedrørende denne meroms, og at vi godt kunne have haft forslaget vedtaget i september med ikrafttræden til 1. januar. Jeg skal imidlertid ikke fordybe mig særligt i dette, for det er jo historie, og det betyder altså kun nu, at vi skal fortsætte med alt dette.

Der er i befolkningen en udbredt lyst til en skattereform. Vi er alle her i folketinget enige om, at vi skal have en skattereform, men det er jo altså folketinget, der foretager en udsættelse gang på gang. Det kan være meget morsomt at høre om en vakkende regering, der ikke ved, hvad den vil, og om den handlekraftige opposition o. s. v. Jeg skal egentlig lade alt det ligge, nu har vi jo lige haft en åbningsdebat. Grunden til, at vi ikke får en skattereform, er, at oppositionen ønsker mere og mere tid til at betænke sig på, hvad den vil.

Det væsentlige spørgsmål for en del af oppositionen er vel: skal vi have detail- eller meroms her i landet? Ja, inden for V og R grubler man i dag over meget og meget, og det er vel også et af de væsentligste spørgsmål, men mon vi efterhånden ikke har fået erfaring for fra udvalgsarbejdet, ved samtale med erhvervsorganisationer og ved modtagelse af de mange deputationer og henvendelser, at den allerstørste del af erhvervslivet i virkeligheden ønsker en meroms. Det er selvfølgelig rigtigt — og det er vel derfor, der tælles på knapperne i øjeblikket — at ved en detailoms skal man have knap så megen registrering. Hele land-

[Peter Nielsen.]

bruket kan undgå at blive registreret, men til gengæld undgår man vel ikke en vis form for dobbeltbeskatning.

Jeg ved, at der nu til udvalget er kommet en fortegnelse over, hvilke spørgsmål der ikke er behandlet i udvalget, selv om udvalget har afgivet en beretning på 224 sider, og man vil måske i dag sige: ja men vi kan ikke jāske en sådan meroms igennem, fordi der er så mange ubesvarede spørgsmål. Går man imidlertid den liste, vi modtog i sidste uge, igennem, vil man se, at der i virkeligheden kun er to ganske små detailspørgsmål, der vedrører det rent tekniske ved meromsen.

Det væsentlige vedrører spørgsmålet om, hvordan pengene fra meromsen skal bruges. Man har sagt så flot — der siges jo så meget flot i den politiske agitation — at man vil ikke overlade alle meromsens penge til regeringen, så ved man ikke, hvordan den går og skalter og valter med dem. Nu er det værd lige at gøre opmærksom på, at en regering kan ikke skalte og valte med statens penge; en regering kan ikke bruge 50 øre af statens penge til noget som helst; det er folketinget, der gennem sit finansudvalg bestemmer, hvordan pengene skal bruges, og som har den absolutte bevilgende myndighed.

Men lad alt dette ligge. Det eneste, jeg vil sige hermed, er, at indfører man meromsen, som altså ikke er en ny beskatning men i højere grad er en omlægning af skatterne, så må man gøre sig ét klart, nemlig at skal man omlægge skatter, så er det ikke nedsættelse, der bliver tale om. Vi i folketinget er enige om alle statens udgifter; vi er enige om, at der skal føres en finanspolitik, så spørgsmålet om meroms, kilde-skat o. lign. er mere et spørgsmål om, hvordan vi skal fordele skattebyrden mest retfærdigt på befolkningen, og om det skal være arbejde eller forbrug, der skal beskattes.

Det er værd at understrege, at de penge, som meromsen vil give, kan kun bruges én gang. Vi har jo set alle mulige forslag om, at når vi fik de ca. et par milliarder ind ved meromsen, ja, hvad kunne vi så ikke lave for dem! Vi kunne give skattelettelser, så jeg ved ikke hvad, vi kunne give kompensationer, og vi kunne nedsætte punktskatterne; og det er vel også det, der er det

egentlige. Det er ikke det tekniske ved meromsen i dag, der gør, at vi mangler tid, om man så må sige, til at gennemføre den; det er selve det politiske, og det vil vel også blive taget op i meromsudvalget, hvordan disse penge skal bruges.

Jeg går ud fra — sådan har jeg forstået det — at det er en selvfølge, at de, der lever under trykkede kår i dag, ikke skal betale meroms; vi må under en eller anden form, enten ved persontilskud eller ved forhøjelse af folkepensionerne, finde ud af, at disse mennesker skal i hvert tilfælde intet betale, for de kan ikke få nogen gavn af en direkte skattelettelse. Det må også være en selvfølge — og der er vel en fjernsynsdiskussion, der stærkt har understreget dette — at familier med børn ikke skal rammes ekstra hårdt af en eventuel meroms.

Man kan ikke gøre dette på den måde, at de pågældende skal møde i butikkerne og sige: jeg er gammel, jeg er enke, jeg er invalidepensionist, eller jeg har børn derhjemme, og derfor skal jeg ikke betale oms af mine varer. Det bliver selvfølgelig helt håbløst. Derfor må man simpelt hen til disse befolkningskategorier tilbageføre det, de har betalt, eller det, de kommer til at betale i meroms.

Det er måske nok værd at understrege, at hensigten med de forslag, socialdemokratiet er fremkommet med, ikke er at blande sig ind i, hvordan den fremtidige skattestruktur skal være; man har blot med dem ønsket at sige, at de pågældende skal have fuld kompensation for det, de betaler i meroms. Derfor er diskussionen om, hvorvidt børnetilskuddet skal have denne eller hin størrelse, egentlig lidt forkert, for meningen med de halvandet hundrede kroner er jo simpelt hen, at man siger: har en familie et barn at forsørge, får den simpelt hen den betalte oms tilbage gennem dette børnetilskud.

Om vi så senere rent principielt skal se på, om børnetilskuddene skal være højere, end de er i øjeblikket, det er en helt anden sag, men jeg gør stadig væk opmærksom på, at de penge, vi får fra meromsen, kun kan bruges én gang.

Se, nu har der jo været tale om — lad mig lige slutte med det — at vi måske kan få meromsen til 1. juli, eller muligvis vil der gå et år o. s. v. o. s. v., og det er, som om

[Peter Nielsen.]

man også har villet sige, at det ligesom er noget, vi skal forære socialdemokratiet. Nej, meromsen er ikke et mål for socialdemokratiet; den kan højst blive et middel til en skattereform, og det er i og for sig noget, vi kan vente på. Samfundets forhold kan i og for sig godt ordnes uden en meroms; men man har jo talt om, at man ønsker en skattereform, og selvfølgelig må meromsen med ind i den. Hvis man ønsker at sinke for stærkt her, ja, så er det altså skattereformen man sinke, og befolkningen venter jo på en sådan skattereform — det er ikke alene det, at vi får vareafgifterne ind i faste rammer, men også at vi får de direkte skatter ind gennem kildeskat — men altså, hvis vi nu skal spille fallit over for en sådan skattereform, ja, så må det simpelt hen betyde, at folketinget ikke har været arbejdsdygtigt med hensyn til gennemførelsen af en skattereform, skønt regeringen altså er kommet med oplæg hertil. Men er folketinget uarbejdsdygtigt, så er der jo ligesom på enhver anden arbejdsplads kun ét at gøre: at søge at skaffe nyt mandskab, der kan arbejde sammen. Men får vi sådan et nyt folketing, er det jo muligt, at vi fra socialdemokratiets side vil sige: i et sådant tilfælde er faktorernes orden ikke helt lige-gyldig. Så er det muligt, at vi vil sige: kildeskat før meroms.

Henry Christensen: Lovforslaget her er en fuldstændig uændret genfremsættelse af det lovforslag, vi behandlede for en del måneder siden, og der er naturligvis derfor ingen grund til for ordførerne at gentage de principielle synspunkter, der blev fremført ved første behandling.

Når forslaget har måttet genfremsættes, skyldes det jo ikke, at der ikke i den mellem-liggende periode har været udført et arbejde, endog et stort arbejde i det folketingsudvalg, der har været nedsat. Om arbejdet omfang vidner jo i øvrigt den beretning på 224 sider, som er omdelt i det høje ting, og som jo endda ikke er fuldstændig, for så vidt angår det materiale, udvalget har haft til sin disposition.

Man kunne måske have ventet, at den højtærede finansminister, dels fordi han er en anden end den, der fremsatte det oprindelige forslag, dels og måske især på

baggrund af de drøftelser, de overvejelser og de forhold, der har spillet ind ved behandlingen af hele dette omfattende forslag, havde fremsat lidt udførligere betragtninger end dem, som den højtærede minister har gjort. Han har faktisk overhovedet intet sagt ud over, at han ekspederer forslaget frem til folketinget igen. Det kunne måske have været nyttigt for drøftelsen og den videre behandling, om ministeren havde taget nogle af de principielle problemstillinger, som ligger i vore overvejelser, op og havde fremlagt en mere omfattende ministeriel vurdering, også som grundlag for den videre drøftelse og behandling, der skal finde sted. Det er ganske klart, at for venstre har spørgsmålet om en omlægning af beskatningen stor interesse under forudsætning af, at det er en omlægning, der står i forbindelse med en sammenhængende skattereform.

Det er også klart, at en skattereform af virkeligt omfang kun lader sig gennemføre, hvis den samtidig har som led en omfattende ændring af forbrugsbeskatningen; det er selvfølgelig også formålet med forslaget om en merværdiafgift. Jeg vil også efter behandlingen i udvalget gerne sige, at det står stadig for mig sådan, at der er mange principielle, fordelagtige ting ved opbygningen af merværdiafgiftsforslaget. Der har naturligvis under denne behandling vist sig en lang række rent praktiske spørgsmål, som tilsyneladende forekommer vanskelige og indviklede — jeg skal helt undlade at trætte det høje ting med at nævne eksempler derpå — og som, i hvert fald så længe de er uafklarede, vil stå som indviklede. Jeg vil dog gerne føje til, at en del af disse i øjeblikket tilsyneladende indviklede problemer jo vil være stærkt forenklede i samme øjeblik, der er truffet en beslutning om, hvordan de skal løses.

Tilbage bliver imidlertid, at merværdiafgiftsforslaget er et forbrugsbeskatningssystem, der lægger den omfattende administration ud hos hele det danske erhvervsliv, og at det derfor ville være usagligt og uforsvarligt, om vi her i det høje ting traf en endelig beslutning uden at have et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om det er den rigtige beslutning. Det er altså i denne forbindelse ganske klart, at den anden mulighed for en omlægning af forbrugsbeskat-

[Henry Christensen.]

ningen er en omfattende detailomsætningsafgift.

Vi har rejst dette spørgsmål i udvalget. Vi har også fra embedsmændene fået besvarelser på de forskellige praktiske og principielle synspunkter, der kan anlægges. Her har man jo også rejst en række af de spørgsmål, der så melder sig, men det gælder også her, at man ikke har klaret af, hvordan man ville løse dem. Det gælder her, at vi ikke i udvalget på nuværende tidspunkt ved, hvordan ser egentlig et færdigudarbejdet detailomsætningsafgiftsforslag ud sammenholdt med et endeligt afklaret merværdiafgiftsforslag? Man siger til os, at det ville jo stille betydelige krav til administrationen, hvis man skulle afklare dette, og det er jo naturligvis en betænkelighed, som enhver af os må tage med ind i sine overvejelser.

Jeg vil gerne føje til, at det, vi står over for, er at få afvejet: hvilken omfattende administrativ byrde vil der blive tilbage for de hundrede tusinder danske erhvervs virksomheder, når man har valgt? Jeg har den opfattelse, at det høje ting og at udvalget må gøre sig denne problemstilling klar til bunds, og at vi altså må nå en endelig afklaring, således at vi har et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at træffe et endeligt valg.

Jeg har altså ingen forhåndsmening om, at det skal ende på den ene eller på den anden måde, men jeg har — og venstre har — det sikre synspunkt, at vi vil ikke træffe en beslutning herom, før vi så langt det overhovedet er muligt kender de to afgørende muligheder til bunds. Jeg synes, at den højtærede minister for længst, også på baggrund af de drøftelser, der har været her tidligere, burde have sat arbejdet i gang med at skaffe denne anden mulighed til veje. Jeg vil i den forbindelse gerne sige, at det står vel nogenlunde klart, at skal man skaffe også denne anden mulighed til veje, så vil det være en detailoms uden undtagelser, som man i princippet må foretage en vurdering af.

Jeg vil også gerne have lov til at citere beretningen side 36, hvor der står følgende:

„Der er næppe tvivl om, at detailhandlens organisationer har ret i påstanden om, at det vil være en meget stor byrde — for ikke at sige praktisk umuligt — for

detailhandlerne at praktisere en afgift, som ikke omfatter alle varer.“

Det er jo ganske interessant, når man tager i betragtning, at det, regeringen ville have os med til i 1962, var en detailledsafgift, der ikke omfattede alle varer, og som man altså nu fortæller er praktisk taget umulig for detailhandleren at administrere.

Men må jeg, inden jeg forlader dette punkt, yderligere minde og spørge den højtærede minister om en ting. Vi var under forhandlingerne i 1962 fra socialdemokratiets side og fra regeringens side på et vist tidspunkt stillet over for et forslag, eller jeg skal måske rettere sige tilbud om, at man var parat til i løbet af kort tid at medvirke til gennemførelsen af en detailomsætningsafgift uden undtagelser. Var dette et tilbud, man dengang gav uden dækning? Jeg forstår, at administrationen har ikke været med i de overvejelser dengang. Hvad var det for et tilbud? Hvilket indhold var der? Er den højtærede minister i tvivl om, at sådan var tilbuddet dengang, beder jeg ham drøfte sagen med den nuværende højtærede udenrigsminister, der dengang var det daværende udvalg en dygtig formand. Se, det er det ene problem, som udvalget står over for, og som må klares op.

De to andre problemer, jeg gerne vil understrege, er, at spørgsmålet om merværdiafgift og detailledsomsætningsafgift må ses i sammenhæng med dels den øvrige skattereform og dels principperne for den fremtidige udgiftspolitik. I venstre er vor interesse for dette forslag alene knyttet til, at det kan danne grundlag for en i øvrigt omfattende skattereform, for indkomstbeskatningen, for beskatningen af opsparing og for beskatningen af produktionsmidlet jord, dyrket jord. Under forudsætning af, at der kan findes tilfredsstillende løsninger, der er produktive, der er langsigtede, og som skaber virkelig forenkling i skattelovgivningen, er der mening i at fortsætte arbejdet med merværdiafgiften.

Men det må også være den helt afgørende forudsætning, og derfor burde den højtærede finansminister have fornemmet dette så stærkt, at han ikke bare nøjedes med at henvise til den skitse om nogle ganske enkelte af skatteproblemerne, som regeringen har fremlagt, men i stedet fremlagde et samlet gennearbejdet skattereformforslag,

[Henry Christensen.]

der også sigtede på hele det omfattende forenklingsformål, som med en skatterreform måtte være tilvejebragt. Skal jeg give den højtærede finansminister et råd derudover, skal det være, at hvis han vil gå i gang med et sådant arbejde, skal han først stille sig det spørgsmål, om han vil sigte på et arbejde, hvis resultat skal være et socialdemokratisk valgoplæg, eller om det skal være et oplæg, som må formodes at have brede berøringsflader imellem de forskellige afgørende partier her i det høje ting. Det er naturligvis en politisk vurdering; men hvis man virkelig har et ønske om at skabe resultater på dette område, tror jeg, man kommer til at tage denne overvejelse med ind.

Endelig er det klart, at principperne for den fremtidige udgiftspolitik — altså ikke enkeltafgørelser af alle mulige udgiftsproblemer, men en så vidt muligt principiel fastlæggelse af hovedretningslinjerne for udgiftspolitikken — må være den tredje afgørende tap, hvorom disse forhandlinger må dreje sig.

Af flere partier i og uden for udvalget er der fremlagt et omfattende materiale og gjort en lang række væsentlige principielle synspunkter gældende. Det står nu til den højtærede finansminister, om han vil optage alt dette på den måde, at her gælder det om at lave politisk strid og kamp og finde modsætningsforhold, eller om han forstår, hvad der er en mindretalsregerings opgave og lod i en sådan situation: at forsøge at skabe et resultat, der sigter bredt her i det høje ting. Hidtil har vi mærket meget lidt af det sidste. Hidtil har vi mest haft fornemmelsen af, at kom der noget fra anden side, sad regeringen vagtsomt og prøvede at finde et eller andet at lave agitation på. På den måde løser man arbejdsopgaverne.

Jeg lagde godt mærke til, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen talte meget om den dårlige arbejdsplads o. s. v., og jeg forstod, at han mente, at hvis ikke det gik godt nok med arbejdet, kunne man jo skifte nogle af arbejderne ud. Jeg ved ikke, om det ærede medlem hr. Peter Nielsen er kommet så langt væk fra arbejdspladsernes klima, at han har glemt, at det somme tider kan være, det er arbejdslederne, der er årsag til, at klimaet på arbejdspladsen ikke

er så godt, som det bør være. Det kunne jo være, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen skulle drage dette synspunkt med ind i billedet.

Ja, jeg har bare ville drage disse mere principielle synspunkter frem på baggrund af de forhandlinger, vi har haft, og situationen, som den stiller sig for os. Hensigten med disse synspunkter har været at forsøge at klargøre, hvordan venstre vurderer arbejdsopgaven. Det må den højtærede minister tage med, hvis han vil, eller lade være. Vi fra vor side er parat til at fortsætte et sagligt og omhyggeligt arbejde i det udvalg, der har behandlet og videre skal behandle dette lovforslag.

Knud Thomsen: Det forslag til lov om merværdiafgift, der blev behandlet sidste år, var jo ikke fremsat af den nuværende højtærede finansminister, og jeg mener, at dette måske kan være årsagen til, hvad der synes at fremgå af nogle pressemeddelelser, at den højtærede finansminister skal have udtalt, at han ikke var ringforlovet med merværdiomsens. Jeg tager på den anden side næppe fejl, når jeg i denne udtalelse, som jeg håber er rigtigt citeret, i hvert fald kan lægge det, at den højtærede finansminister på det daværende tidspunkt, det vil sige inden slutningen af sidste samling, ikke havde indgået ægteskab med merværdiomsens. Tilbage står så — for stadig at blive i dette billede — at den nuværende højtærede finansminister jo et stykke tid inden slutningen af folketingssamlingen i alt fald har gået med pigen.

Nu foreligger imidlertid det samme lovforslag, fremsat af den nuværende højtærede finansminister og uden ændringer, på vort arbejdsbord, og hvad enten der så er tale om at gå med pigen eller at være ringforlovet, begynder tilstanden vel at være den, at der foreligger noget i retning af et faktisk ægteskabstilbud. Den videre behandling vil jo så vise bestandigheden af et sådant ægteskabstilbud, men jeg synes, det var rigtigst ved denne fornyede første behandling at få fastlagt, at det er et lovforslag fremsat af finansministeren på socialdemokratiets vegne.

Det er næppe hensigtsmæssigt ved denne første behandling at gå ind på det betydelige udvalgsarbejde, der blev gennemført i

[Knud Thomsen.]

sidste folketingssamling. På den anden side vil det nok være rimeligt at gøre rede for de generelle indtryk, man mener at have fået af arbejdet.

Jeg vil da derom sige, at det som bekendt er markedsdannelserne, bortfaldet af told- og importrestriktioner og det yderligere ønske om ligelige konkurrencevilkår, der ligger bag den stærke grøde, den stærke interesse omkring systemerne for de almindelige omsætningsafgifter i Europa. Overalt fattes rigerne penge. Man erkender de skadelige følger for den internationale handel af en for højt drevet direkte beskatning og søger en beskatningsform, der på den ene side kan give et betydeligt provenu, som kan medvirke til at nedbringe den direkte beskatning og eventuelle punktskatter, der måtte være drevet for højt op, og på den anden side er neutral over for erhvervslivet og specielt dettes forhold til import og eksport.

Det er mit indtryk af merværdiafgiften, at det er den form for almindelig omsætningsafgift, der mest hensigtsmæssigt opfylder disse krav. De kumulative afgifter, der bruges i de 5 fællesmarkedslande, er alt andet end neutrale over for import og eksport og misbruges groft. Den samme manglende neutralitet gælder det vidtdrevne britiske punktafgiftssystem, der som bekendt har medført, at Storbritannien har indført et system med eksportsubsidier, gående fra 1 til noget over 3 pct., til aflastning af det britiske eksporterhvervsliv.

Udvalgsarbejdet har da også efter min opfattelse vist, at der ikke er uoverkommelige administrative vanskeligheder ved indførelsen af en merværdiafgift i Danmark, selv om vi i det hidtidige udvalgsarbejde endnu ikke har løst visse af de særlig vanskelige problemer. Jeg skal her kun nævne forholdene omkring landbruget og visse former for auktions- og torvehandel. Endelig synes jeg, at der bør peges på — hvad jeg også nævnte ved sidste folketingssamling's første behandling, og hvad jeg mener vi har fundet bekræftelse på under udvalgsarbejdet — at forholdet mellem en række forskellige former for kommunal aktivitet og merværdiafgiftssystemet bør kulegraves noget mere.

Jeg har lagt vægt på at nævne disse ting på grund af de bemærkninger, det ærede

medlem hr. Peter Nielsen fremsatte med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt vi kunne have gjort udvalgsarbejdet færdigt eller ikke. Dette kunne jo blandt andet indeholde en kritik af den måde, udvalgsarbejdet har været ledet på, og jeg vil da gerne for mit eget vedkommende sige, at jeg synes, udvalgsarbejdet har været forbilledligt ledet, ganske specielt med henblik på den uhyre stofmængde, der er indgået til os ved de mange henvendelser fra erhvervslivet. Vi har under udvalgsarbejdet hele tiden kunnet danne os et overblik og har ikke lagt de vanskelige spørgsmål til side, men givet dem et mærke i øret og sagt, at det var spørgsmål, som vi på et givet senere tidspunkt måtte komme tilbage til, således at vi ikke tabte overblikket over, hvad det var, vi beskæftigede os med.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt udvalgsarbejdet kunne være gjort færdigt eller ej, vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at én ting kunne i hvert fald ikke have været gjort færdig. Under udvalgsarbejdet drøftede vi det rent principielt utilfredsstillende, der kunne ligge i, at et folketingsudvalg får en række henvendelser udefra fra forskellige grene af erhvervslivet, eller hvor de nu måtte komme fra, hvorefter disse spørgsmål går videre til ministerens, respektive administrationens, besvarelse. Derefter behandles disse 2 ting som en egen sød hemmelighed videre i udvalget, idet et folketingsudvalg selvsagt ikke kan indlade sig på nogen korrespondance med de mange, der retter henvendelse til et folketingsudvalg.

Når det gælder et så stort lovkompleks, der griber ind på så mange nye områder og kan have så mange ejendommelige særvirkninger, som man ikke på forhånd kan belyse eller tilstrækkeligt klargøre sig i et folketingsudvalgs arbejde, mener jeg, at det netop har været særdeles heldigt, at vi i udvalget besluttede os til at foretage udgivelsen af en beretning om udvalgets arbejde i så fyldig form, at der, hvad der vistnok er en sjældenhed i folketingsarbejdet, i alt fald i udvalgsarbejdet, skabtes en lejlighed til ved offentliggørelsen af denne beretning at redegøre for de henvendelser der var kommet til udvalget og ministeren respektive administrationens svar herpå, således at der kunne komme en fornyet —

[Knud Thomsen.]

jeg ved godt, jeg må ikke sige dialog for mit partis ærede politiske ordfører, men en fornyet tankeudveksling inden for udvalgets rammer i den forstand, at erhvervslivet efter at have gjort sig bekendt med administrationens svar kunne komme med en fornyet henvendelse, der atter kunne give anledning til fornyede spørgsmål fra udvalgets side.

Jeg mener altså ikke, at vi hinsides den politiske diskussion, der har stået om lovforslagets tilpasning i landets almindelige økonomiske politik, rent sagligt på forsvarligt grundlag havde kunnet afslutte vort udvalgsarbejde.

Endelig vil jeg nævne én ting til, som jeg synes bør frem, og som vi heller ikke har beskæftiget os med i udvalget; det er forholdet til de erhvervsgrene, der ved den eventuelle indførelse af en merværdiafgift ikke automatisk bliver lettet for engrosomsen, fordi de i 1962 af administrative grunde, som er forståelige, fik en forhøjelse af deres eksisterende punktafgifter, som svarede til engrosomsens forhøjelse af andre varepriser. Jeg sagde allerede ved første behandling i sidste folketingsssamling, at der vistnok kunne være årsag til at se på disse erhvervsgrene. Kombinationen af meget højt drevne punktafgifter og en yderligere varefordyrende merværdiafgift kan jo blive helt skæbnesvanger for visse brancher. Det forekommer mig, uden at jeg er ringforlovet med chokoladeindustrien, at den nærmest er trykket fuldstændig i knæ, og der må jo også være grænser for, hvad både tobak og øl og spiritus kan bære; befolkningen skulle jo også gerne have råd til en lille smule af disse glæder, og selv ud fra et koldblodigt provenusynspunkt er det vistnok tvivlsomt, om det er klogt at blive ved med at fordyre en række af disse varegrupper; også radiobranchen har klaget sin nød og, så vidt jeg kan se, med føje. Den ukendte faktor, der indgår i mange af disse branchers beklagelser, er jo den skjulte import, der navnlig for varer, der kan medføres på personen eller i bagagen, finder sted som følge af det meget vidtdrevne rejseliv med tilsvarende billige indkøbsmuligheder.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at det er opfattelsen i det konservative folkeparti, at merværdiafgiftssystemet saglig set er et vel-

egnet og moderne beskatningssystem, der kan give et stort provenu uden at give anledning til nævneværdig dobbeltbeskatning af produktionsmidlerne eller af det producerende erhvervslivs øvrige hjælpemidler netop gennem sit modregningssystem.

Vi er derfor nu som før indstillet på at give vort velvillige bidrag til en yderligere saglig behandling af det nu genfremsatte lovforslag, og vi må så se senere hen under forhandlingerne, om det vil være muligt at opnå en sådan tilpasning af merværdiafgiftssystemet i den almindelige økonomiske politik og i særdeleshed i skattepolitikken, at vi til sin tid vil se os i stand til at støtte lovforslagets endelige gennemførelse.

Baunsgaard: Det, der, så vidt jeg kan bedømme, ved denne behandling er behov for, er vel et forsøg på at gøre op, om de principielle fordele, der blev påstået at være indeholdt i forslaget til merværdiafgift, består uantastet efter denne langvarige og, synes jeg, dybtgående behandling, der blev foretaget af udvalget i den forrige samling. Det er min opfattelse, at det gør disse fordele, stort set. Det mødte jo almindelig velvilje under drøftelsen af, hvilken form for almindelig omsætningsafgift man skulle finde frem til, at merværdiafgiften indeholdt særlige fordele i henseende til neutralitet over for forbrugsvalget, at den var en form, der muliggjorde at friholde erhvervslivets investeringer og eksportproduktion for afgift.

Jeg synes ikke, der på noget tidspunkt er ført forhold frem, som angriber disse principielle fordele ved merværdiafgiften, og jeg er derfor af den opfattelse, at vi stadig skal behandle et forslag, der i sammenligning med andre tænkelige former på disse områder byder indlysende fordele.

Det, der måske hersker nogen usikkerhed om, er det administrative omfang ved en sådan afgifts gennemførelse. Det er jo klart, at helt uinteresseret i det administrative omfang kan man ikke være, og én af de ting, der vel tilbagestår, er den endelige og afgørende drøftelse af, hvorvidt det er muligt at indarbejde de samme fordele specielt i henseende til at friholde investerings- og eksportproduktion for omsætningsafgift under en almindelig detailedsaft, uden at dette medfører en tilsvarende administra-

[Bausgaard.]

tion som under merværdiafgiften. Når denne drøftelse er tilendebragt, er det vel muligt at gøre op, om der er sådanne betænkeligheder ved det administrative omfang, at man alene af den grund skulle afstå fra at gennemføre merværdiafgiften.

En anden ting, som jeg synes der er en vis tvivl om, er, hvorvidt det er muligt for alle erhverv at indarbejde dette system i deres hidtidige arbejdsform på en sådan måde, at man ikke med rette skal kunne hævde, at lovgivningsmagten ved gennemførelsen af en skattereform, der pålægger erhvervene administrative byrder, rent faktisk slår deres hidtidige arbejdsgrundlag i stykker. Der er jo i særlig grad på dette område gjort indsigelse fra gartnerierhvervet og i særlig grad fra den afsætningsvirksomhed, der foregår på Københavns grøntorv.

Det kan synes at være en enkelthed, en detalje i en stor sammenhæng, men der er vel grund til at sige, at det er forståeligt, hvis et erhverv reagerer ikke alene over for en afgiftsform, der pålægger det administrative byrder, men i særlig grad, hvis denne samtidig stiller et uafviseligt krav om en faktisk total omlægning af det hidtidige afsætningsgrundlag. Man kan komme til det resultat, at denne omsætningsafgiftsform indeholder så mange fordele for erhvervslivet og for dansk økonomis apparat som helhed, at man alligevel skal gennemføre den, men så har man i hvert fald en pligt til på forhånd at gøre de pågældende erhverv opmærksom på det og finde en rimelig tilpasning og overgangsform.

En anden ting, jeg synes der kan være behov for, er at se merværdiafgiften i sammenhæng med de muligheder, en sådan afgifts gennemførelse ville give for en skattereform, hvilket også alle, så vidt jeg forstod det, var enige om. Omend jeg måtte tage visse forbehold med hensyn til, om de øvrige principielle fordele stod helt uantastet, mener jeg, at vi igennem udvalgsarbejdet faktisk har fået konstateret, at der næppe gives noget andet omsætningsafgiftssystem, som på tilsvarende måde vil kunne danne grundlag for en reform af den øvrige skattepolitik; og det er meget væsentligt, synes jeg, at fastholde denne

sammenhæng imellem merværdiafgiften og mulighederne for en skattereform.

To ting er påkrævet ved en skattereform: for det første at finde det middel, som giver os et stærkere konjunkturpolitisk instrument i hænde, et system, hvorunder man hurtigere kan påvirke de konjunkturudsving, som jo er typiske for det moderne samfund, og for det andet at finde det system, som tillader en indtjening af en relativt pæn størrelse uden en tilsvarende relativt stærk beskatning, så længe denne indtjening ikke går til forbrug. Det er klart, at til begge disse formål vil merværdiafgiften være et absolut velegnet middel, og der er grund til at understrege, at ønsker man det sidste: at have et system, der tillader anvendelse af forbruget som skatteobjekt i større omfang end hidtil, er der ingen anden vej end en ændret generel omsætningsafgift. Det er åbenbart for alle, at vejen over punktskatterne er ved at være ført til ende. Det vil ikke uden virkelig betragtelig diskrimination mod enkelterhverv være muligt at gå væsentligt videre ad punktskattevejen. Det vil næppe heller være ønskeligt at gå videre med en forhøjelse af den procentsats, der gælder for engrosafgiften. Der kommer for det første den principielle ting ind, at denne afgift ikke er neutral, fordi den ikke er altomfattende, og dernæst, at den påfører erhvervene investeringsbyrder, som i særlig grad rammer detailhandelen, som er det sidste led i afsætningen, og som desværre også ofte er den, der med hensyn til kapitalbesiddelse er ringest stillet. Der er ad de hidtidige veje ingen mulighed for sådanne forøgelse, at vi kan nå frem til den reform af den direkte beskatning, som er ønsket fra så mange sider.

Jeg tror derfor, man må erkende, at vi på dette tidspunkt har tilbage at få afklaret nogle rent praktiske problemer i forbindelse med merværdiafgiften, herunder det administrative omfang ved denne afgift, og for mig at se er dette det væsentlige, der tilbagestår, medens jeg er af den opfattelse, at systemets principielle fordele står stort set uantastet.

Aksel Larsen: Det er jo rigtigt, at det er sagt af den højtærede finansminister — ganske vist ved en tidligere lejlighed — at han

[Aksel Larsen.]

ikke er ringforlovet med meromsen, og det er til overflod sagt af socialdemokratiets ærede ordfører, det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at heller ikke han er ringforlovet med meromsen, men oven i købet ville græde tørre tårer, hvis der ikke blev noget ud af det hele. Det kan imidlertid ikke fritage os for at behandle sagen her, og når lovforslaget nu er genfremsat — og jeg mener, det måtte genfremsættes, der var intet andet at gøre — tror jeg, vi skal indstille os på at arbejde med det ud fra de præmisser, der så at sige er fastlagt i en senere udtalelse af den højtærede finansminister, nemlig at meromsudvalget bliver et skattereformudvalg.

Det var allerede klart under udvalgets hidtidige arbejde, at det tenderede i den retning. Man diskuterede, hvorledes man kunne gennemføre en skattereform, eventuelt i forbindelse med merværdiafgiften eller med den almindelige omsætningsafgift og eventuelt uden denne, og det forekommer mig, at der er tilstrækkelig meget, der taler for, at det er her, man skal sætte ind. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen siger, at befolkningen ønsker en skattereform, og det tvivler jeg ikke om at befolkningen gør, selv om man vel må erkende, at udtrykket „skattereform“ er blevet præget under folketingets forhandlinger, og at det ikke kommer direkte ude fra vælgerne. Jeg kan på den anden side ikke give det ærede medlem ret, når han siger, at det er folketinget, der udsætter skattereformen, og at det, hvis vi nu spiller fallit, vil sige, at folketinget er uarbejdsdygtigt.

Det forekommer mig, at det egentlig burde være regeringen, der kom med, hvad man kunne kalde et oplæg, en skitse eller et forslag til en skattereform, men noget sådant har vi jo ikke fået. Vi har fået lovforslaget om meroms, motiveret med, at staten skulle bruge flere penge, vi har fået det argument for meromsen, at hvis den blev gennemført, ville det dels være muligt at afskaffe den upraktiske engrosoms, dels ville

der komme så mange penge ind, at man kunne foretage visse lettelser i indkomstskatterne; men dermed er jo ikke sagt, at det er en egentlig skattereform, eller at det har været tænkt som et forslag til en skattereform. Det har det jo heller ikke været.

Da tanken første gang officielt blev fremført herhjemme, var det i forbindelse med et forslag fra den daværende finansminister om forhøjelse af en række punktskatter — det er ca. 1 år siden. Da vi forhandlede om disse forslag, blev der sagt, at de kun ville give en nødtørført dækning for foreløbige ekstraudgifter; der ville blive brug for op imod et par milliarder kr. mere fra 1. april 1965, og disse mange penge ville man skaffe ved at indføre en almindelig omsætningsafgift, en såkaldt merværdiafgift. Der var altså ikke dengang tænkt på nogen skattereform; der var tænkt på en ny forbrugsskat, hvorved man ville skaffe nogle flere penge.

Jeg finder, det er godt, at diskussionen herom har udviklet sig i den retning, at man nu diskuterer en skattereform, og at det bliver hovedsagen i de fortsatte diskussioner. Jeg vil samtidig gentage, hvad jeg har sagt før: jeg tror, man skal være meget betænkelig ved enten isoleret eller som led i en skattereform at gøre meromsen til lov. Alt tyder på, at den bliver meget omstændelig at praktisere, at det vil være forbundet med administrative vanskeligheder ikke blot for de skatteopkrævende myndigheder, men også for erhvervslivet. Det er jo også sådan, at det materiale, vi hidtil har fået, anskueliggør, at den selvkontrollerende virkning, meromsen skulle have, eksisterer på papiret, men ikke i virkeligheden; den vil kun eksistere, hvis den suppleres med en meget omfattende og skarp offentlig kontrol.

Det er blevet sagt, at man ikke bør nøle, men at Danmark bør gå i spidsen med at indføre denne omfattende forbrugsbeskatning. Jeg synes, det er trist nok, at vi er gået i spidsen med at have en skattefradragregel, som ingen andre lande har, og jeg synes, det er farligt, hvis vi skal gå i spidsen med at indføre en ny forbrugsbe-

[Aksel Larsen.]

skatning, som intet andet land har vovet at indføre til dato. Vi har i udvalget — og det fremgår jo af den beretning, der er omdelt, og som vi formentlig derfor har lov til at støtte os til i debatten her — spurgt, hvorledes man forholder sig til meromsen i Sverige, og vi har fået en del materiale, som anskueliggør, at alle mulige svenske organisationer og erhvervsgrupper siger, at det vist principielt er noget udmærket noget. Men først da vi gentog vort spørgsmål, mere skarpt stillet, fik vi noget, der skulle forestille oplysning om, hvorfor man ikke har indført meromsen i Sverige, uanset at man er så glad for den og har arbejdet med den i flere år. Dette svar gik ud på, at der trods alt er noget, som man er betænkelig ved; men noget egentlig udtømmende svar på spørgsmålet, hvorfor de nøler i Sverige, det fik vi ikke. Man vil i beretningen side 69 og 70 se, at der er givet svar på udvalgets spørgsmål 38, som lød:

„Virker detailomsætningsafgiften i Sverige tilfredsstillende efter henholdsvis den svenske regerings, de politiske partiers, erhvervslivets og forbrugernes vurdering?“

Det er et spørgsmål, der er stillet i tilslutning til spørgsmål 37:

„Hvad er begrundelsen for eller årsagen til, at man i Sverige ikke, trods flere års forberedelse, har indført merværdiafgift?“

De oplysninger, vi fik fra finansministeriet herhjemme, henviser udelukkende til oplysninger, man har fået af ledende embedsmænd i det svenske finansministerium. De er altså yderst officielle; de henviser også til udtalelser af den svenske regering, men de giver alligevel ikke nogen forklaring på, hvorfor den svenske regering efter at have udarbejdet et lovforslag undlod at søge at få det gennemført.

I den forbindelse er jeg nødt til at gøre den højtærede finansminister opmærksom på, at når man i svaret til spørgsmål 38, som kan læses på side 70 i udvalgets beretning, påstår, at for så vidt angår den svenske regerings og socialdemokratiets stilling til merværdiafgift og detailoms, henvises til besvarelse af spørgsmål 37, er der ikke i besvarelsen af spørgsmål 37 noget om det svenske socialdemokratis stilling til merværdiafgift og detailoms, men kun nogle

oplysninger om, hvad svenske embedsmænd siger, og hvad disse kan meddele om regeringens stilling. Hvis vi ikke kan få anderledes oplysninger, henstiller jeg til regeringen i Danmark, at den søger oplysning om sine svenske partifællers mening om det, og jeg lægger vægt på, at det bliver opklaret, for der må være en virkelig alvorlig grund til, at man i Sverige nøler og ikke vover at gå over til dette skattesystem, skønt man har forberedt det i mange år, medens vi herhjemme kun har syslet med det i knap og nap 1 år.

Det påstås endvidere, at regeringen har et forslag til skattereform, men jeg kan ikke i det materiale, udvalget har modtaget, finde andet end en skitse fra regeringen til en såkaldt skattereform, og den skitse antyder kun, at man jo kunne foretage visse mindre ændringer i visse skatteskalaer, hvorved folk med relativt små indtægter kunne få nogle skattelettelser og dertil forøge børnetilskuddene, hvilket i øvrigt gav anledning til en dialog mellem det ærede medlem hr. Poul Hartling og den højtærede statsminister om, hvem der kan byde højest i så henseende. Men vi har ikke fået hverken en skitse eller et forslag til nogen virkelig skattereform, kun til visse sociale kompensationer, hvis man gennemfører merværdiomsen.

Jeg tillader mig at henvise til den skitse til skattereform, mit parti har forelagt i udvalget; den er vi kommet frem med efter at have foretaget et studium af hele vort skattesystem og efter at være animeret til dette studium igennem det svar, vi har fået fra finansministeriet om skattebyrdens fordeling på de forskellige indkomstgrupper. Som jeg har haft lejlighed til at sige under den politiske debat, er denne statistik højest ufuldkommen, men hvis man studerer den, og den vedrører jo kun lønmodtagere med indtil 50.000 kr.s familieindkomst — man kan se den på side 19 i udvalgets beretning — vil man se, at når man tager den samlede skattebyrde, direkte og indirekte skatter, er progressionen meget, meget lille fra indkomster på mellem 10.000 og 15.000 kr. og til indkomster på mellem 45.000 og 50.000 kr. Det ser altså ud til, at progressionen praktisk taget er gået fløjten. Vi ved ikke, om det fortsætter sådan, at den procent, der svarer til skattefamilieindkomsten, bliver ringere, jo højere man kommer op i ind-

[Aksel Larsen.]

komsten, men noget kan tyde på det. Under alle omstændigheder synes vi, at hvis man vil lave en skattereform, må man gennemgå hele skattesystemet og virkelig finde ud af, hvordan skatternes vægt fordeles sig, og hvorledes vi skal gennemføre revisionen.

Vi mener, det er nødvendigt i første række at interessere sig for indkomstbeskatningen. Jeg skal ikke gennemgå mit partis synspunkter i så henseende. De er alment kendt, og man kan læse dem i beretningen. Vi får lejlighed til yderligere at gennemgå det i udvalget og får formodentlig finansministeriets beregninger over, hvordan skitsen ville virke i praksis, og så håber jeg, vi kan få en realitetsforhandling dels i udvalget, dels i folketinget om, hvorledes vi kan få en mere enkel og socialt mere retfærdig indkomstbeskatning, som er lettere og billigere at administrere.

Hvad i øvrigt angår det materiale, vi i det tidligere arbejdende udvalg har fået fra finansministeriet, vil jeg tillade mig at sige, at noget af det er noget vel advokatorisk. Vi spurgte f. eks. fra udvalgets side om, hvordan det forholdt sig med merværdiafgiften sammenlignet med en detailledsafgift, og vi fik en udførlig besvarelse sat op i mange punkter; men det almindelige indtryk af denne besvarelse, som det har bundfældet sig hos mig, er, at det i temmelig høj grad er et advokatorisk indlæg, som skal tjene til at fremstille merværdiafgiften som så administrativt enkel og fornuftigt som overhovedet muligt, medens en detailoms så at sige næsten lægges for had.

Jeg tror ikke, dette kan være administrationens opgave. Der er måske ikke noget at sige til, at embedsmændene, når regeringen har lagt sig fast på, at den vil have et bestemt skattesystem, indstiller sig på at arbejde for dette skattesystem, men jeg finder ikke, at spørgsmålet om detailoms kan affærdiges på den måde, det er sket i den pågældende besvarelse. Jeg mener, at man meget vel kan overveje at omlægge forbrugsbeskatningen her i landet, og hvordan den skal omlægges, og jeg mener, at en sådan overvejelse er nødvendig; men så bør man ikke være forudindtaget mod omlægningen i den ene eller den anden retning. Dog kan jeg fuldt ud slutte mig til dem, som siger, at det er vel begrænset, i hvor

høj grad man kan køre videre med en forhøjelse af punktafgifterne.

Her bliver jeg nødt til at erindre om, at da vi første gang fik at vide, at regeringen ønskede en meroms, fik vi også at vide, at da denne meroms jo ikke kunne gennemføres så hurtigt, at den kunne træde i kraft fra 1. april, så måtte man se at klare sig med forhøjelser af punktbeskatningen som en midlertidig løsning. Men dette betyder jo i grunden, at de skattebuketter, vi fik i foråret 1965, egentlig skulle være midlertidige, og at i hvert fald en hel del af de forhøjelser af punktbeskatningen, vi fik ved disse skattebuketter, skulle bortfalde, hvis man fik gennemført meromsen.

Hvis regeringen er blot antydningssvis forlovet, for ikke at sige ringforlovet, med meromsen, bør den fortælle os, hvilke punktskatter man vil ophæve eller mindske i tilfælde af, at man får meromsen, ellers er det jo umuligt at tage stilling til den. Jeg har nu imidlertid forstået, at selv om man fik meromsen med de foreslåede 10 pct., ville dette ikke give mulighed for lettelse af mere end måske en enkelt punktskat, og det kan i hvert fald ikke få os til at stille os mere velvilligt over for indførelsen af meroms.

Ja, jeg tror, jeg skal lade det være nok med dette. Jeg håber, at vi i den kommende tid kan få en realitetsbehandling af spørgsmålet om en skattereform. Dette forudsætter imidlertid, at regering og folketing måske for første gang i mange, mange år skaffer sig et samlet overblik over, hvilke skattesystemer vi har, og hvilket billede man kan få ved at se på dem, og derpå hvorledes skattesystemerne her i landet så bør revideres.

Hidtil har man i hver enkelt situation lappet på det bestående skattesystem, indført nogle lettelser for visse folk her, indført nogle byrder på andre folk dér; jævnt væk har man måttet søge at forøge beskatningen, fordi det offentlige skal bruge flere penge, men dette er ikke tilfredsstillende. Vi må have en grundig overvejelse af, hvordan hele skattesystemet er; om det er rationelt, fornuftigt og socialt retfærdigt. Når vi har foretaget en sådan undersøgelse, bør vi derpå tage stilling til, hvordan vi skal ændre det, i hvad retning en skattereform skal gå.

Rimstad: Som det er sagt af flere af de ærede ordførere, er dette lovforslag en genfremsættelse af det ligelydende forslag, der kort før sommerferien var til første behandling i tinget. Jeg skal derfor ved denne fornyede principielle gennemgang henvise til det, jeg sagde ved den tidligere første behandling og skal i øvrigt nøjes med at knytte nogle enkelte bemærkninger til det allerede anførte, som har relation til den status, lovforslaget i mellemtiden har fået som en af regeringens løsninger på vore finansielle vanskeligheder.

Det ligger således ligefor at spørge om grunden til denne genfremsættelse. Hvad vil regeringen med dette forslag, som den så ihærdigt stiller sig bag ved? Er det virkelig et led i den fra alle sider efterlyste skatte-reform, eller er det kun et middel til at få dækket nært forestående nye udgifter på det statsbudget, som de skiftende socialdemokratiske finansministre med så megen alvor har forsikret os om vil vokse og vokse i de kommende år, om de får magt, som de har agt? Eller er det alligevel kun det finanstekniske middel til i første omgang at få dækket det påståede behov for et betydeligt kasseoverskud, der indtil for nylig af socialdemokratiet var skønnet at andrage 1.200 mill., hvoraf de 400 mangler på indeværende budget, men som af socialdemokratiets nye støtteparti, liberalt centrum, allerede er krævet op på 1.800 mill.? Det er den detaljerede besvarelse af disse tre spørgsmål, der vil afgøre forslaget skæbne her i tinget, og det vil måske derfor være på sin plads at uddybe spørgsmålene noget.

For at tage det tredje og sidste spørgsmål først, det, der drejer sig om det forøgede kasseoverskud, så ser vi i vort parti ikke med de samme øjne på nødvendigheden af denne forøgelse som dem, regeringen og det nye støtteparti hidtil har brugt. Vi mener, at man her først og fremmest må den uheldige fremgangsmåde til livs, som regeringen har tyet til i de senere år, nemlig at lade 5 og 7 være lige i en lønudvikling, der giver den enkelte muligheder for et for samfundsudviklingen uheldigt overforbrug, der derpå må forhindres gennem øgede skatter og afgifter. Det forlangte større kasseoverskud er jo netop et led i denne fremgangsmåde, som alle andre kan se er uheldig, men som regeringen ikke vil

slippe. Ondet skal angribes ved dets rod, lønudviklingen; men regeringen viger tilbage herfor og fortsætter blot den forkerte udvikling med sit krav om et stort kasseoverskud. Det er alt for kortsigtet. Lønudviklingen må og skal holdes i ave, og den skal holdes i ave af hensyn til inflationsskaren.

Det er altså over for lønudviklingen, at man må sætte ind, og det er imod den ukontrollerede pristalsudvikling opmærksomheden skal rettes. Det nytter jo ikke en lønmodtager, at han får flere og flere kroner, når kronens værdi falder og falder hurtigere, end lønnen reguleres opad.

Vi mener ikke inden for vort parti, at pristalsreguleringen skal afskaffes. Vi mener dog, at det er helt nødvendigt, at samfundet beslutter sig for et andet og mere modificeret system end den nuværende hæmningsløse regulering, der blot ender med at løbe løbsk i den cirkel, der hedder prisstigninger, pristalsstigninger, lønstigninger og nye prisstigninger. Det må være muligt, og det er muligt, at indføre dæmpende faktorer ved pristalsberegningerne, f. eks. sådanne, der tager vidtgående hensyn til produktionsstigningernes størrelse, betalingsbalancen og udviklingen i de lande, der er vore betydeligste handelspartnere. Vi vil foreslå den siddende regering at nedsætte et råd eller en kommission, hvori disse forhold kan studeres, og som kan fremkomme med forslag om en mere realistisk pristalsberegning end den gældende, der jo blot i et raskere og raskere tempo forøger vore selvskabte vanskeligheder.

Hvad det andet spørgsmål angår, altså om nærværende lovforslag blot er det middel, som regeringen vil sikre sig for at kunne øge statens økonomiske aktiviteter således som allerede annonceret af den tidligere og den nuværende finansminister, så må man vist sige, at regeringen er under en betydelig mistanke. Det stadig voksende — efter den seneste udvikling kan man godt sige løbske — statsbudget taler sit tydelige sprog om hensigterne. Det samme gør regeringens øjensynlige mangel på interesse for at stoppe inflationen og dens skræk for at støtte og fremhjelpe den private opsparing. Vi vil gerne så tydeligt som muligt sige til regeringen, at i denne indstilling skal regeringen ikke vente sig nogen form for støtte

[Rimstad.]

fra vor side. Vi finder ganske enkelt, at den her førte politik har været præget af en ansvarsløshed, som ikke afgiver noget anvendeligt grundlag for at fremme det foreliggende lovforslag.

Disse betragtninger fører os lige ind i det første spørgsmål, som jeg rejste: hvorfor er dette forslag ikke led i en langt mere vidtgående skattereform? Hvorfor er det fremsat isoleret kun ledsaget af spagfærdige løfter om en skatteomlægning? Vi har dog ikke her i salen — og det har befolkningen vel heller ikke — glemt, hvordan det gik med skattelettelserne og skatteomlægningen efter omsforliget. De blev ingenting til, da det kom til stykket. Hvorfor har regeringen ikke taget ved lære af det tillidstab, den dengang led? Det er øjensynligt, at både den ærede konservative ordfører, venstres ordfører og den ærede ordfører for de radikale deler vore betæneligheder her. Det ærede medlem hr. Baunsgaard var måske den, der udtrykte dette klare, da han den 21. maj i år her i tinget sagde — det står i Folketingstidende 1964-65, sp. 5460 —

„at den enorme skatteomlægning, som en merværdiafgift vil være udtryk for, ikke kan drøftes tilfredsstillende, uden at man samtidig forsøger at klare op, efter hvilke linjer man ønsker at udnytte de muligheder for en reform på andre skatteområder, som herved tilvejebringes.“

Så mange var ordene, og dem kan vi skam godt slutte os til. Det skal derfor siges ganske klart, at vort parti ikke ønsker at medvirke til at fremme dette forslag, hvis det ikke kommer til at indgå som led i en samlet plan for den skatteomlægning, som vi kan tiltræde. At der er et behov for en sådan omlægning, erkendes fra de fleste sider, også at der er behov for en omlægning, der i højere grad lægger vægten på forbruget fremfor på indtjeningen. En øget indtægtsbeskatning vil i for høj grad bremse initiativet og arbejdsmobiliteten, samtidig med at den vil virke hæmmende på den for investeringerne og foretagsomheden så helt nødvendige private opsparing.

Men en forbrugsbeskatning behøver ikke nødvendigvis at komme til udtryk gennem en indirekte beskatning som merværdiafgiften. Den kan også udformes som en direkte forbrugsbeskatning beregnet efter

selvangivelse. I forbindelse med en skattereform ønsker vi fra vor side denne mulighed undersøgt endnu en gang, bl. a. fordi vi mener, man igennem en sådan udformning kommer de af regeringen foreslåede meget uheldige kompensationsordninger til livs. Det kan ikke være rigtigt i et samfund, hvor der er fuld beskæftigelse, at indrette beskatningsformer, der forudsætter tilskud til raske og fuldt arbejdsdygtige samfundsmedlemmer. Der ville herigennem hos de pågældende blive oparbejdet så stærke følelser af mindreværd, at både den enkelte og samfundet må tage skade deraf, samtidig med at det politiske parti, der indretter sådanne systemer, i alvorlig grad udsætter sig for beskyldninger for køb af stemmer.

Om selve lovforslaget skal jeg ikke gøre mange bemærkninger. Vi kan være enige med den ærede socialdemokratiske ordfører, hr. Peter Nielsen, i, at forslaget og dets forarbejder på mange måder udmærker sig ved grundighed og klarhed. I særlig grad udmærker den af finansministeriet udarbejdede redegørelse af 30. december forrige år sig ved en virkelig tilbundsående fordybning i emnet, som gør den til et velegnet grundlag for en videre forhandling af de tekniske problemer, der knytter sig til en så kompliceret sag som indførelse af et merværdiafgiftssystem. Men jeg bør tilføje, at vi i lighed med en række af de andre ærede ordførere er meget betænkelige ved den omfattende administration, der er forbundet med ordningen, og som ikke mindst understreges af, at de registrerede virksomheders antal i hvert fald otte-tidobles. Det er store byrder, der herigennem lægges på erhvervslivet, og forslagets fordele skal være vægtige for at opveje de dermed forbundne ulemper. En afvejning her kan formentlig først finde sted efter endt udvalgsbehandling.

Vi vil dog i denne forbindelse ikke undlade at nævne et forhold, som ikke er berørt i forslaget og heller ikke, så vidt jeg kan se, i den førnævnte redegørelse eller i det øvrige materiale, vi har fået fremlagt. Det drejer sig om udformningen af kontrollen i sidste led, detailhandelen. Man må erindre sig, at kontrollen her er den foreslåede ordnings meget ømme punkt. Det vil i høj grad interessere vort parti at

[Rimstad.]

høre, hvordan en sådan kontrol er tænkt gennemført i detaljer. Vi stiller os tvivlende over for, om den overhovedet er effektivt gennemførlig inden for de rammer, som den eksisterende offentlige administrations muligheder og omfanget af de byrder, som man kan lægge på detailhandlerstanden, afstikker. Vurderingen heraf kan ligeledes antagelig først foretages efter udvalgsbehandlingen. Det kan dog allerede nu ses, at den meget omfattende administration af skatteoprævningen, som regeringen med sit forslag vælter over på erhvervslevet, vil føles særlig tyngende af de mindre virksomheder og af landbruget, som i mange tilfælde vil være tvunget til at omlægge regnskabsføring og bilagsmaterialer. Ikke mindst dette forhold må medtages i betragtningerne og gøres til genstand for grundige undersøgelser, før en eventuel vedtagelse af forslaget sker.

Jeg skal til slut gentage, hvad jeg tidligere har sagt i dette indlæg: uden et samtidigt foreliggende, acceptabelt forslag til en skattereform vil mit parti ikke kunne medvirke til at fremme dette lovforslag.

Niels Westerby: Liberalt centrum går ind for indførelse af merværdiafgift i forbindelse med gennemførelse af en samlet skattereform. Det lovforslag om en merværdiafgift, der er blevet fremsat, er jo først og fremmest et spørgsmål om det rigtige skattesystem her i landet. Det drejer sig altså ikke om skatternes samlede højde, men om hvordan de skatter skal ligge, som vi nu engang må have.

Jeg vil dog komme med den principielle bemærkning, at et vægtigt argument for indførelse af en merværdiafgift er, at den ville være et godt middel i den økonomiske politik, et godt og smidigt middel til at indvirke på konjunkturerne, når det går skævt i den ene eller den anden retning. Det ville f. eks. i 30'erne, hvor landet var plaget af prisfald, arbejdsløshed og depressioner, have været et godt middel til at komme disse onder til livs, hvis man dengang havde haft en almindelig forbrugsafgift, som man kunne nedsætte, således at efterspørgslen kunne vokse, og det ville her i efterkrigstiden, hvor vi har været

plaget af prisstigninger og valutatab og et for stort efterspørgselspres, have været et godt middel til at komme disse onder til livs, hvis man havde haft en almindelig omsætningsafgift, en merværdiafgift, som man kunne sætte op, således at man kunne gribe ind så hurtigt, at disse onder ikke havde vokset sig virkelig stærke.

Det er imidlertid først og fremmest spørgsmålet om selve skattesystemets indretning, som har interesse her i dag, og det er mit indtryk både efter udviklingen i Frankrig, efter det arbejde, der gøres i den europæiske kommission i Bruxelles, og også efter udviklingen i Sverige, at merværdiafgiften synes at skulle blive den fremtidige skatteform i Europa. Det er rigtigt, at den ikke i sin fulde udstrækning er gennemført nogetsteds, men det er jo ikke i sig selv et argument. Man kunne lige så godt sige, at Danmark en gang imellem kan blive et foregangsland. Der er jo mange, der er glade for skattefradragsreglen, og på dette område er Danmark jo et foregangsland; vi er som bekendt det eneste land, der har en skattefradragsregel.

Teknisk set frembyder merværdiafgiften betydelige fordele. Den rammer ikke vor eksport; vor eksport går fri, den vil ikke komme til at møde nogen hindringer ved indførelse af en merværdiafgift. Den bevarer også det frie forbrugsvalg hos forbrugerne, og den griber ikke ind i konkurrenceforholdet imellem de forskellige brancher. Det er et virkelig liberalt skattemiddel, det her drejer sig om, som ikke fører til indgreb i de forskellige forbrugeres ønsker og i de forskellige branchers muligheder for at virke.

Jeg takker for den meget omfattende beretning, der er kommet fra det af folketinget nedsatte udvalg, for jeg synes virkelig, beretningen tyder på, at udvalget har gjort et betydeligt arbejde, og at man også er kommet meget langt med de fornødne tekniske forberedelser. Det er vel nok rigtigt, at der endnu står nogle problemer tilbage, for så vidt angår auktions- og torvekøb, og for så vidt angår landbruget; men jeg vil gerne minde om, at merværdiafgiften har meget betydelige fordele sammenlignet med den engrosafgift, der blev indført i dansk lovgivning i 1962. Den er

[Niels Westerby.]

meget upraktisk, og en merværdiafgift vil i forhold til engrosafgiften blive en særdeles praktisk skatteform.

Jeg vil også minde om, at engrosafgiften har den ulempe, at den rammer en del af det producerende erhvervsliv; en del af de driftsmidler, produktionsmidler, der skal bruges i produktionen, er belagt med engrosafgift; men det vil ikke være tilfældet ved indførelse af merværdiafgiften. På den måde vil man altså stille det producerende erhvervsliv bedre.

Der forestår i virkeligheden ikke mange tekniske forberedelser, før man kan gå over til at gennemføre en merværdiafgift. Der er ikke ret mange problemer tilbage. Det væsentlige problem er den samlede skatte-reform, og hvordan den skal se ud i forbindelse med gennemførelse af merværdiafgiften. Men også dette problem kan løses uden ret mange tekniske forberedelser. Det er jo i virkeligheden et spørgsmål om den politiske vilje i det høje ting. Og dér må jeg erkende, at det forekommer mig, at tingene står en lille smule på hovedet, hvis man sammenligner med de forskellige partiers stilling tidligere.

Igennem årtier har socialdemokratiet f. eks. hævdet, at forbrugsbeskatning er af det onde. Alligevel har en socialdemokratisk regering i sidste samling og igen i denne samling fremsat et lovforslag om merværdiafgift. Jeg takker for det, og jeg takker også for, at det er i loyal forlængelse af de forhandlinger, som det ærede medlem hr. Diderichsen og jeg havde med regeringen i forbindelse med forårets buketforhøjelser. Men socialdemokratiet skal bestemt ikke høre ilde fra mig, fordi man er kommet til en bedre erkendelse på dette punkt.

Derimod undrer det mig lidt at se de to ærede partier venstres og de konservatives holdning i denne sag. De to partier har igennem årtier været med til at prædike for, at man skulle have større forbrugsbeskatning og lettelser i indkomstskatterne. Man har ivret meget kraftigt for, at forbrugsbeskatningen skulle øges; det har endda været gjort med energi på alle større møder, hvor jeg har været til stede i mange år. Alligevel er der en ejendommelig tilbageholdenhed hos de ærede ordførere, hr. Henry Christensen og hr. Knud Thomsen,

i dette spørgsmål. Man antyder vel nok i vage vendinger, at der er muligheder for tilslutning til en merværdiafgift, men man ligesom trækker sagen i langdrag.

Derimod var der i en vis forstand en vis logik i det ærede medlem hr. Aksel Larsens holdning til merværdiafgiften. Han har jo næsten altid tordnet mod forbrugsskatter, og derfor er det let forståeligt, at han også vender sig imod merværdiafgiften. Alligevel forekommer der mig at være en vis inkonsekvens i det ærede medlem hr. Aksel Larsens holdning. Hvis man spurgte det ærede medlem hr. Aksel Larsen, om han mente, at han var socialist, vil jeg tro, at det ærede medlem med en klædelig rødmen vil erklære: ja, det er jeg — hvis man så samtidig gør det ærede medlem hr. Aksel Larsen opmærksom på, at bogstaveligt talt i alle de lande, hvor man har gennemført socialisme, er hovedskatteformen, hovedmidlet til at få dækket de offentlige udgifter, forbrugsafgifter plus det, at man tager et vist overskud af de virksomheder, som staten driver. Man lægger alle byrderne på forbrugerne; man bruger i virkeligheden forbrugsskat som det middel, der skal finansiere statens udgifter.

Det undrer mig derfor, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen, der er socialist og har set, at man i næsten samtlige socialistiske lande bruger forbrugsskat som skattemiddel, her i dag og i al almindelighed er meget reserveret over for, ja, nærmest bekæmper enhver form for forbrugsbeskatning. Man føler sig jo næsten fristet til at stille det spørgsmål, om det ærede medlem ligefrem ønsker, at skattesystemet her i landet skal være ubrugeligt, fordi han derigennem vil bidrage til at dokumentere, at en samfundsform, der bygger på den enkeltes virkelyst og på, at borgerne kan eje privat ejendom, virker dårligere, for man må vel erkende i dag i praksis, at det nuværende skattesystem har den ulempe, at det hæmmer folks arbejdslyst.

Hvis man går ud i befolkningen og spørger, hvad det er, de hæfter sig ved med hensyn til skatterne, så er det den direkte indkomstskat, de hæfter sig ved; det er følelsen af ret høje indkomstskatter, der gør, at folk ofte holder sig tilbage fra at gøre en indsats, selv om de måske kunne have lyst til det. Denne ulempe er der ikke ved forbrugsskatterne. Forbrugsskatterne virker ikke dæmpende på arbejds-

[Niels Westerby.]

lysten, og som jeg tillod mig at bemærke under åbningsdebatten i forbindelse med den højtærede statsministers åbningstale, anser jeg det for uhyre vigtigt, at vi på alle leder og kanter tilrettelægger vor økonomiske politik på en sådan måde, at den giver den størst mulige økonomiske vækst, den stærkest mulige velstandsstigning.

Det må vi naturligvis også gøre, når det drejer sig om skattesystemets indretning. Jeg tror, vi må se sådan på det, at det vigtigste er at indrette skattesystemet på en sådan måde, at det giver den størst mulige arbejdslyst og samtidig lægger den størst mulige dæmper på det almindelige private forbrug, som, hver gang vi har haft økonomisk krise, er årsagen til den. Det private forbrug har nemlig en tilbøjelighed til at gå forud for stigningen i produktionen; det er derfor, vi har de økonomiske vanskeligheder, som vi indtil trivialitet er vant til at drøfte her i det høje ting.

Jeg vil altså meget gerne i forbindelse med en almindelig skattereform medvirke til indførelse af en merværdiafgift. Liberalt centrum er klart tilhænger heraf. Jeg vil samtidig gerne understrege, at når de ærede ordførere siger, at dette her er et meget stort kompleks, ja, et kompleks, der næsten siger sparto til alt, hvad vi tidligere har drøftet og talt om her i det høje ting, så er det vistnok at gå lidt for vidt. I 1962 gennemførte man en engrosafgift, som giver et provenu på ca. halvdelen af det, som den foreslåede merværdiafgift giver. Når vi afskaffer engrosafgiften — det er jo det, der er tale om — og i stedet for indfører en merværdiafgift, så er forskellen imellem engrosafgiften og merværdiaf giften ikke større end det, som engrosafgiften beløb sig til, da man indførte den i 1962. Der er ved indførelsen af merværdiaf giften ikke tale om en så vidtgående ændring af skattesystemet, at det siger sparto til alt, hvad vi tidligere har oplevet; det drejer sig i virkeligheden kun om ca. 2,3 milliarder kr., det samme som engrosafgiften stort set indbringer.

Jeg ser selve spørgsmålet om indførelse af merværdiaf giften som den eneste chance for at få gennemført en virkelig lempelse af de direkte indkomstskatter. Jeg anser det for aldeles urealistisk, at man, hvis man

ønsker at lempe indkomstskatterne, vil afskaffe nogle af de punktskatter, som blev gennemført i foråret 1965. Det er aldeles urealistisk at ville regne med væsentlige nedsættelser her. Hvis man gør det, vil der ikke blive ret mange penge tilovers til indkomstskattenedsættelser.

Jeg vil oven i købet føje til, at hvis denne indførelse af merværdiaf giften skal have den følge, at der virkelig kan blive større beløb til indkomstskattenedsættelser, så tror jeg heller ikke, man kommer uden om, at der i denne samling må gennemføres en række punktafgifter. Det kommer man simpelt hen ikke uden om, ellers vil denne merværdiafgift blive kompromitteret allerede i starten ved, at der ikke bliver tilstrækkelig store beløb til indkomstskattenedsættelser. Jeg opfordrer derfor den høje regering til i forbindelse med de forhandlinger, der skal være i udvalget, at sørge for, at der bliver foreslået de fornødne punktskatter, således at vi kan holde den økonomiske balance og få tilstrækkelig store beløb ind til at kunne gennemføre indkomstskattenedsættelser i forbindelse med indførelse af merværdiafgift. Jeg tror, det er den eneste realistiske måde at vurdere disse ting på.

Det er klart, at den sociale byrdefordeling ikke må ændres. Det er ikke af liberalt centrum på nogen måde tilsigtet at ændre den sociale byrdefordeling. Ethvert berettiget og rimeligt synspunkt gående ud på, at der vil ske ændringer her, vil naturligvis altid blive taget meget fordomsfrit op fra vor side. Vi ser meget gerne, at børnetilskuddene bliver forhøjet, det har også et familiepolitisk sigte. Vi ser meget gerne, at folkepension, invalidepension og de andre sociale pensioner bliver forhøjet, således at ikke de svageste skuldre kommer til at bære mest. Vi ser meget gerne, at man giver enlige, der er særdeles dårligt stillede, visse persontilskud. Det er ikke meningen, at vi vil medvirke til at ændre den sociale byrdefordeling.

Det, der er meningen for liberalt centrum, er blot en omlægning af skattesystemet, således at der bliver lagt større vægt på forbrugsbeskatningen, så vi kan få lagt en vis dæmper på forbrugsstigningen, det forbrug, der gang på gang har truet med at gå forud for stigningen i produktionen, og at man til gengæld får lettet indkomstskatterne,

[Niels Westerby.]

således at arbejdslysten her i landet kan blive større.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Jeg er jo i den lykkelige eller heldige situation, at jeg kan takke praktisk taget samtlige ordførere for velvillig tilslutning til i hvert fald en videregående saglig og grundig drøftelse i udvalget.

Det var vist kun en af ordførerne, det ærede medlem hr. Rimstad, som kom med sådan lidt rigtig skarpe bemærkninger imod det, der er lagt op af regeringen, men jeg går da ud fra, at også hans parti vil være med til en virkelig grundig drøftelse af det. Jeg vil blot lige anholde et par af de ting, som det ærede medlem hr. Rimstad sagde. Det ene var problemet kasseoverskuddet i forbindelse med det spørgsmål, der her er til debat, og det andet den udtalelse, der faldt, om, at man ville tiltræde forslaget, såfremt regeringen kunne komme med det helt rigtige skattereformløst.

Må jeg sige først om problemet kasseoverskuddet, at jeg synes ikke, vi i dag skal tage den store finanspolitiske debat herom, men jeg vil dog ikke undlade at gøre den bemærkning, at bortset fra at forslaget til almindelig omsætningsafgift slet ikke drejer sig om kasseoverskud, drejer det sig heller ikke i den almindelige økonomiske situation i dag om at skaffe et kasseoverskud. I virkeligheden drejer det sig om at skaffe dækning, ganske simpelt at skaffe dækning, for den udgiftsstigning, der har været på statens budget.

Jeg skal som sagt ikke fordybe mig i denne finanspolitiske situation, men lige have slået fast, at når vi sidste år havde et kasseoverskud på ca. 1.100 mill. kr., og når den økonomiske situation i dag i hvert fald ikke er karakteriseret ved et mindre tryk på kedlen end sidste år, så vil jeg gerne se den økonomisk sagkyndige, som vil sige, at vi kan have et mindre kasseoverskud i den situation, vi har i dag. Det kan man vist

ikke finde nogen økonomisk sagkyndig, der vil sige. Derfor er det ikke urimeligt, og det er jo også sagt fra international side, at Danmark i den nuværende situation stiler efter et kasseoverskud, der ligger omkring 1 milliard. Det er klart, at det ikke er afgørende, hvorvidt det er på 1.100 eller 1.000 eller 1.200 millioner, men det er internationalt fastslået, at det kasseoverskud, et samfund som Danmark med den konjunktursituation, vi er ude i, bør have, ligger på omkring 1 milliard kr. Det er problemstillingen i det, og det vil sige, at vi ikke har dækket stigningen i statsudgifterne fra 1964-65 til 1965-66.

Det er altså slet ikke, som det ærede medlem hr. Rimstad nu i dag ville gøre det til, et spørgsmål om, hvorvidt regeringen vil bruge en hel del penge til at skaffe et kasseoverskud, som man ikke behøver. Det er et spørgsmål om at dække stigningen i statens udgifter, og derfor er det også et spørgsmål om, hvorvidt disse udgifter er berettigede. Hvis man endelig vil føre den debat, så må man heroppefra eller på anden måde sige til os, at de og de udgifter ønsker vi ikke, og så komme med forslag. Lad os høre konkret: hvad er det, man fra det ærede medlems parti ikke mener at staten skal gennemføre af udgifter?

Det samme gælder det andet problem, nemlig dette at man ikke vil tiltræde forslaget om merværdiafgift, uden at det er led i en skattereform, som man kan anerkende. Her vil jeg også sige: ja men kom dog selv med et forslag til en reform; lad befolkningen vide, hvad det ærede medlems parti mener om en reform, hvordan en reform skal se ud. Så synes jeg, der er et reelt grundlag. Der er flere partier, der i meromsudvalget, som vi jo kalder det populært, har fremlagt skitser. Regeringen har gjort det, socialistisk folkeparti har gjort det, det konservative folkeparti har gjort det; såvidt jeg ved, har venstre endnu ikke i selve udvalget foreslået noget, man har lavet en udtalelse, men jeg går da ud fra, at der

[Finansministeren.]

kommer forslag fra de forskellige partier. Og så må det være disse forslag, som indgår i drøftelserne.

Jeg har sagt, at udvalget nu burde være et skattereformudvalg, og jeg mener også, der ligger en virkelig god mulighed for nu at gennemføre en skattereform. Jeg vil dog advare imod, at man så siger: nå ja, men nu har vi en chance for at lave en skattereform, og så skal den altså være kolossal stor — for så bliver det simpelt hen umuligt at lave den; jeg er da allerede betænkelig ved det forslag, som det konservative folkeparti har fremsat, og som indeholder så store omlægninger fra stats- til kommunalskat o. s. v., at det i sig selv i høj grad vil vanskeliggøre arbejdet i udvalget. Jeg er ikke principielt imod, at man stiller sådanne forslag, hvis man mener, at det er rigtigt, men jeg vil gerne sige — også til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, som talte om, at nu skulle vi have den virkelige skattereform — at der kan stilles så store krav til en skattereform, at disse ikke kan dækkes hverken af det beløb, som står til rådighed gennem forslaget, eller på anden måde er — skal vi sige — realistiske.

Dette skal naturligvis ikke afholde det ærede medlem hr. Aksel Larsen fra at stille de forslag, som han mener er rigtige, men jeg vil have lov til at sige dette, fordi alt er jo relativt. Den ene kan mene, at en skattereform har vi kun, hvis der er så og så meget, der bliver lavet om; den anden er måske mindre vidtgående i sine krav til en skattereform, men mener alligevel, at det kan være nyttige ting, der bliver gennemført, hvis man foretager en sådan reform.

Derfor kan man ikke på forhånd lægge sig fast på, at en skattereform skal være enten det ene eller det andet, men jeg vil gerne herfra give udtryk for regeringens og min egen meget positive indstilling over for, at vi i udvalget benytter det beløb, der forhåbentlig bliver til rådighed ved gennemførelse enten af denne merværdiafgift eller eventuelt en detailafgift, til at sætte ind på de punkter, som vi føler trænger mest til at blive ændret, sådan at vi i hvert fald kommer et skridt i den rigtige retning. Men jeg kan naturligvis ikke her og da slet ikke nu i dag give løfter om, hvordan det skal være.

Jeg vil også gerne gøre en bemærkning til

det, der er sagt i anledning af min udtalelse om, at jeg ikke var ringforlovet med momsen. Jeg sagde jo i samme forbindelse: men det er mere end en flirt — og det skal jo også med. Det er jo ikke sådan, at vi nu ikke vil have noget med forslaget at gøre. Det er regeringens forslag, og det er også mit nu når det er genfremsat, Jeg vil gerne understrege her i dag, at jeg personligt mener, at en omlægning fra direkte skat til indirekte skat, altså til forbrugsskat, kan være rigtig, hvis den bliver gennemført på en sådan måde, at de fornødne interesser bliver varetaget.

Jeg lagde da også med stor interesse mærke til, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen netop sagde — og det var jeg glad for — at han ikke var imod en sådan skatteomlægning. Det vil altså sige, at også hans parti er indstillet på, at det er noget, man kan diskutere, hvorvidt vi ad denne vej kan nå frem til en bedre skatteordning, og det vil jeg gerne sige det ærede medlem tak for. Man er ikke i og for sig imod en omlægning fra direkte til indirekte skat, men vil se konkret på, hvad der sker, hvilke grupper der bliver ramt, henholdsvis lettet, og det synes jeg er en realistisk måde at betragte det på. Det er den samme måde, jeg selv tager det på. Jeg mener nemlig, at det er helt forkert at begynde med at sige, at det at gennemføre forbrugsskatter er det store onde, og hvis man går med til det, har man; om jeg så må sige, lagt fanen ned, svigtet sine idealer o. s. v.

Vi er ikke i det danske samfund i dag i en sådan situation, at en sådan argumentation har virkelig reel værdi for dem, jeg vil kalde lønmodtagerne — altså dem, kan vi sige, der har indtægter fra 16.000-17.000 op til 25.000 kr. eller endnu mere hvis både manden og konen arbejder. Det er jo ikke de gammeldags problemer, der foreligger her, og der er ikke for mig nogen som helst tvivl om, at det er muligt at lave en generel omsætningsafgift kombineret med sådanne andre ting, at reformen får en virkning, jeg vil kunne tiltræde.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg har sagt uden for tinget, at naturligvis vender en generel omsætningsafgift den tunge ende nedad; jeg forstår slet ikke, at man udover landet kan diskutere det, for det er jo så indlysende og oplagt, i særdeleshed

[Finansministeren.]

Hvis man inddrager en så stor gruppe som fødevaregruppen, der ikke har været med under engrosomsen, i en almindelig omsætningsafgift. Problemet er derfor, hvordan man med denne afgift kan kombinere andre ting, således at den samlede virkning af det, man gennemfører, ikke kommer til at vende den tunge ende nedad, men måske hellere endda kommer til at vende den lette ende nedad. Opgaven i dag i forbindelse med gennemførelsen af merværdiafgiften er samtidig at gennemføre sådanne andre ting, at det resultat, der kommer ud af det, til syvende og sidst bliver en forbedring både med hensyn til skattebyrdens fordeling og med hensyn til det administrative, forhåbentlig en forenkling af beskattningen.

Jeg takker for de stort set positive udtalelser, der er faldet heroppefra, ved hvilke man har givet udtryk for, at man vil være med til en fortsat saglig behandling i udvalget. Jeg finder ikke nogen grund til at gå ind på en række af de detaljer, der har været nævnt. Det er også grunden til, at jeg ikke i min fremsættelse er gået dybere ind i den mere principielle redegørelse, hvad jeg forstår det ærede medlem hr. Henry Christensen havde ønsket. Jeg mener, at det, vi står over for nu, er at skulle gøre et stykke arbejde; vi skal ikke grave grøfterne dybere, men vinde frem til et sagligt samarbejde, for jeg tror, der er den almindelige indstilling, at vi nu skal se at komme igennem med lette.

Jeg har også noteret med interesse, at det ærede medlem hr. Henry Christensen sin omtale af spørgsmålet om detailoms eller merværdiskat pointerede, at venstre ikke møder med nogen forhåndsindstilling til dette spørgsmål, men er parat til en saglig drøftelse. Det blev i den forbindelse sagt, at ministeren for længst burde have et arbejde i gang vedrørende den anden mulighed, detailomsen. Jeg kan dertil sige, at jeg har sat et sådant arbejde i gang; man er begyndt at se på det i finansministeriet. Men det er klart, at vi har simpelt en ikke så mange embedsmænd, at vi kan sætte alt muligt i gang, og jeg tror også, det ærede medlem hr. Henry Christensen vil give mig ret i, at der har været et så

stort arbejde for embedsmændene med de spørgsmål, der hidtil har været stillet fra udvalget, at de har haft nok at lave. Men de er altså her i sommer, naturligvis, gået i gang med også at kigge på detailomsen.

Om udgiftspolitikken kun det ene, at jeg ikke synes, det ærede medlem hr. Henry Christensen — og det gælder i øvrigt også partiet venstre som sådant — skulle blive ved med over for tinget og befolkningen at fremstille sig som den, der nu kommer med et krav om, at nu skal vi have planlægning af udgifterne og alt muligt andet. Det er jo noget, min ærede forgænger, det ærede medlem hr. Poul Hansen, (Kalundborg), for længst har sat i gang i finansministeriet, og enhver ved, at departementscheferne Erik Ib Schmidt og Kurt Hansen i det økonomiske sekretariat i hvert fald de sidste 3-4 år har arbejdet meget med disse problemer og stadig gør det.

Det har regeringens meget store interesse, og jeg har også selv flere gange givet udtryk for, at jeg vil gerne tage en drøftelse herom op. Jeg glæder mig til at komme i udvalget for at drøfte statens udgiftspolitik, for jeg er enig i og har givet udtryk for flere gange, at vi skal væk fra disse svingninger i statens udgifter, der ikke kan være rigtige. Men de kommer, fordi man ikke fører den rigtige økonomiske politik. Det så vi i 1963, da vi pludselig skulle dæmpe det hele ned, hvorefter vi fik den voldsomme stigning i 1964.

Dette er ikke rimeligt. Og det siger jeg ikke for at bebrejde oppositionen noget; det er, som jeg har sagt det så tit, et fælles ansvar, især når der er en mindretalsregering, for folketinget, at der bliver ført den rigtige økonomiske politik, og jeg er helt enig i, at det er uheldigt, at statens udgifter svinger så stærkt, som tilfældet er. Der må kunne findes en mere jævn linje, men det forudsætter på den anden side, at der er reel mulighed for at drøfte disse spørgsmål, hvad jeg dog håber der er med de udtalelser om udgiftspolitikken, der nu er faldet, særlig fra partiet venstre.

Det gælder naturligvis også udtalelserne fra de radikale, men det bemærkelsesværdige er jo, at partiet venstre nu bakkere så kraftigt op om denne linje. Jeg håber, at der så også virkelig bliver mulighed for, at vi kan drøfte tingene, ikke alene i store

[Finansministeren.]

linjer som f. eks.: hvor meget skal undervisningsministeriet have? Hvor meget skal socialministeriet have? Hvor meget skal man ofre på de forskellige ting? o. s. v. men også i detaljer. Jeg glæder mig til at komme i udvalget med disse ting og håber så, at man er enig i, at vil man have udgifterne, må man også finde indtægterne.

Jeg takker også det ærede medlem hr. Knud Thomsen for det meget positive, der blev sagt. Jeg har for så vidt allerede svaret det ærede medlem: det lovforslag, der ligger på bordet, er både mit og regeringens. Principielt er jeg indforstået med, at man i vore dage i højere grad arbejder med forbrugsskatter end med direkte skatter, men understreger igen, at den anden side af problemet, nemlig byrdefordelingen, må være i orden, for at regeringen og socialdemokratiet kan være med til den eventuelle reform.

Om punktafgifterne vil jeg ligesom det ærede medlem hr. Niels Westerby sige, at det bliver vist meget svært — dette være også sagt til det ærede medlem hr. Aksel Larsen — at røre alt for meget ved disse punktafgifter, hvis der ud af det provenu, som meromsen giver, skal blive penge til en sådan omlægning af de direkte skatter, at det virkelig kommer til at betyde noget for mellemindkomsterne og dermed også for lønmodtagerne.

Punktskatterne er jo ikke procentskatter, de fleste af dem er vægtafgifter eller bestemte beløb, og det er derfor ikke så forfærdelig vanskeligt at forstå, at hvis man arbejder med punktskatter, må disse revideres ligesom alt andet under hensyn til prisudviklingen. Jeg kan i hvert fald ikke herfra give noget løfte om, at der vil ske nogen væsentlig ændring af punktskatterne i nedadgående retning. Jeg vil ikke gå ind på en dybere gennemgang deraf, kun sige, at det drejer sig om meget store beløb. Hvis man ville fjerne de punktskatter, som blev gennemført i forbindelse med 1962-forhøjelsen, ville provenuet blive reduceret med mere end 500 mill. kr. plus andre 480 mill. kr. på visse punktafgifter. Jeg tror nok, at de fleste ville sige, at det var så store beløb, at det væsentligt ville forringe den skatte-reform, man i øvrigt kunne gennemføre.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard var særlig inde på administrationsomkostningerne, og jeg deler helt hans synspunkter på dette punkt. Jeg har givet udtryk for det flere gange og vil gerne gøre det her i dag igen. Det er væsentligt at gøre sig klart — det kan ikke nytte noget at benægte det — at man ude i erhvervslivet får nogle nye administrationsomkostninger og noget besvær, ligesom man naturligvis må overveje spørgsmålet om det offentliges administrationsomkostninger.

Med hensyn til erhvervslivets administrationsomkostninger og -besvær er der vel ikke andet at sige, end at hvis det sagligt kan fastslås, at erhvervslivet har de og de omkostninger, så må vi finde dækning for det. Jeg mener heller ikke, at man uden videre kan pålægge alle landets erhvervsvirksomheder — jeg tænker særlig på de små virksomheder, ikke så meget på de store, de klarer sig sikkert, det går bare ind i maskinerne, men de mange små virksomheder, håndværk, handel o. s. v. — et betydeligt besvær. Det må tilgodeses på en eller anden måde, og hvis ikke det dækkes af den kredit, der kan opnås, må man finde på noget andet.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen kun den bemærkning, at jeg synes ikke, det var helt rigtigt udtrykt, at regeringen ikke var kommet med noget forslag til en skattereform. Det ærede medlem sagde, det burde være regeringen, der kom med forslag til en skattereform. Ja men det har vi jo gjort. Regeringen har i udvalget fremsat et forslag til en reform. Ja vel, det er en skitse, men er det ærede medlems partis forslag ikke også en skitse? Men så er jeg nu tilbage i det, jeg sagde i starten: hvad er en skattereform? Derom kan man jo have forskellige meninger. Hvor stor skal reformen være, for at det kan kaldes en skattereform? Det afgørende, synes jeg, er, at der nu ligger et materiale i udvalget — dels vort, dels socialistisk folkepartis, dels de konservatives o. s. v. — som man kan arbejde med. Det synes jeg man skal gå i gang med.

Jeg tror, jeg har nogenlunde været det hele igennem og takker endnu en gang ordførerne for den velvillighed, de har givet udtryk for. Ønsket om en saglig behandling deler jeg fuldt ud.

Formanden: Jeg gør stiltfærdigt opmærksom på, at vi stadig opholder os ved dagsordenens punkt 1. Der er lang vej endnu.

Henry Christensen: Jeg skal tjene formanden i ikke at forlænge debatten meget, selv om ministeren kom med mange bemærkninger, der kunne give anledning til kommentarer, bl. a. gik den højtærede minister ind på hele den aktuelle finanspolitiske diskussion. Når jeg ikke gør nogen kommentarer dertil, er det altså ikke så meget, fordi jeg er enig i ministerens vurdering, som fordi jeg føler trang til at følge den højtærede formands henstilling.

Jeg takker den højtærede minister for oplysningen om, at han nu har sat et arbejde i gang for at tilvejebringe, forstår jeg, et tilsvarende forslag vedrørende en detailoms, således at der foreligger et lige fuldt udarbejdet grundlag for at kunne tage en egentlig stilling. Har jeg misforstået, beder jeg den højtærede minister gøre opmærksom på, hvad det så er, han har sat i gang. Så må jeg bare sige til ham, at venstres ønske, som jeg fremførte i mit første indlæg, gælder lige fuldt, og så må ministeren selv om, hvorvidt han vil imødekomme det eller ej. Det har jo nogen betydning for vore muligheder for at tage stilling.

Skattereforndiskussionen, også således som den har været ført her i dag, svæver jo nok en hel del i luften. Den højtærede minister henviser til regeringens skitse, men den gælder vel allerede ikke mere; den gælder da i hvert fald ikke på den måde, den er forelagt, og den vedrører jo kun ganske enkelte dele af skattereforndhistorien. Spørgsmålet er, om regeringen ikke skulle tage under overvejelse virkelig at fremlægge et samlet oplæg vedrørende den øvrige del af skatterefornden, også af den grund, at det måske var nyttigt og rimeligt, at der blev et sådant samlet oplæg som grundlag for en forudgående drøftelse og dermed en egentlig tilfredsstillende behandlingsform i det høje ting.

Når den højtærede minister taler til andre om, at man ikke skal putte så store ting ind i et skatteforslag, at der ikke kan komme noget resultat ud af det, så var det måske en bemærkning, den højtærede minister mere skulle have rettet til sig selv. Min op-

fattelse er, at det, der virkelig kan hindre et arbejde i den kommende vinter med en skatterefornd i tinget, er regeringens idelige pukken på og fremsætten af kravet om gennemførelse af et kildeskatteforslag, enten nu eller så snart et valg er overstået, hvis den får magt til det. Den højtærede minister må forstå, at dette skaber store, store vanskeligheder befolkningsmæssigt, for den reform, vi drøfter her, kan jo ikke gennemføres, uden at der stilles fornyede betydelige krav administrativt til hundrede tusinder af virksomheder. Det er de samme virksomheder, han truer med at lægge en ny stor administrativ opgave på, og derfor får skattereforndiskussionen denne store tyngde eller denne store dødvægt. Måske burde ministeren tænke på, at det var en opgave for ham, hvis han vil have et resultat, at søge denne fjernet.

Endelig en bemærkning om udgiftspolitikken eller principperne for den. Jeg kan slet ikke forstå, hvorfor ministeren ville sådan være meget tilrettevisende over for mig og over for venstre, fordi vi ønsker fastlagt principperne for udgiftspolitikken; jeg forstår ikke, hvorfor vi skulle kritiseres så stærkt fra den højtærede finansministers side af den grund. Det må da vist være ud fra princippet hellere ramme ved siden af end slet ikke ramme, for derefter gik ministeren jo over til at sige, at han ville meget gerne drøfte den slags ting, og han glædede sig til at komme i udvalget for at drøfte det o. s. v., men de to opstillinger harmonerede jo ikke rigtig.

Jeg tror, der ligger noget overordentlig væsentligt i det krav, som vi har været med til at fremføre, om principper for såvel udviklingen af driftsudgifterne som udviklingen af investeringsudgifterne; bl. a. mangler vi jo en lang række oplysninger, vi mangler svar på spørgsmål, vi har stillet i udvalget til den højtærede minister, både vedrørende beregningsforhold med hensyn til skatterefornderne, vedrørende virkningerne af forskellige udgiftsforanstaltninger eller begrænsninger o. s. v. Det er ministeren, der skylder os svar på en lang række områder, og det bør han altså ikke forsøge at klare ved bare at bebrejde os, at vi ønsker disse ting afklaret, disse principper fastlagt.

Der er 3 etaper, som jeg sagde indled-

[Henry Christensen.]

ningsvis; den ene er afklaring af, hvilket forbrugsbeskatningssystem vi skal nå frem til, den anden er afklaring af den øvrige skattereform, hvor jeg vil råde den højtærede minister til at sigte bredt i det høje ting, og den tredje er principperne for udgiftspolitikken. Uden at alle tre ting når en samlet og sammenhængende løsning, kan et stort og tilfredsstillende resultat heller ikke af det foreliggende lovforslag tilvejebringes.

Aksel Larsen: Jeg er i alt væsentlig tilfreds med den tale, den højtærede finansminister holdt, og jeg kan godt se, der er noget om, at hvis man stiller for store krav til en skattereform, kan det være sværere at få den igennem. Jeg tror imidlertid, at regeringen burde være interesseret i at få gennemført to væsentlige ting i forbindelse med en skattereform. Den ene er at få ligningen effektiviseret — jeg ved, den højtærede minister er tilhænger af noget sådant — det kan muligvis gøres ved at skærpe administrationen. Måske er det nødvendigt at ændre kontrolloven. Den anden er at få ophævet skattefradragetsreglen. Den højtærede ministers forgænger har efter sin afgang meget rigtigt sagt, at uden ophævelse af skattefradragetsreglen vil en skattereform være en umulighed, og det tror jeg regeringen skulle leve op til. Det er skattefradragetsreglen, der er skyld i, at folk, med rette eller med urette, synes, at det ikke kan betale sig igennem forøget arbejde at tjene noget mere. Hvis vi fik skattefradragetsreglen afskaffet, så ville det ligge ganske anderledes.

Ud over dette har jeg kun en bemærkning til det ærede medlem hr. Niels Westerby, som i sin totale uvidenhed fortæller, at Aksel Larsen altid har tordnet imod indirekte skatter. Han har altså ikke engang bemærket, at i den tid, han selv har været herinde, har jeg stemt for adskillige indirekte skattelove. Det ærede medlem hr. Niels Westerby brugte som argument mod mig — og jeg forstår ikke med hvad ret — at i de lande, hvor man har gennemført socialismen, har man næsten kun forbrugsskatter. Måske vil det ærede medlem nu eller ved en anden lejlighed oplyse folketinget om, hvor de lande findes, hvor man har gennemført socialismen.

Rimstad: Til den højtærede finansminister vil jeg gerne sige, at når han så energisk efterlyser forslag til en skattereform fra andre partier, men ikke selv kommer med noget, der ligner et sådant, og altså heller ikke på sit partis vegne fremsætter forslag om en reform, så vil jeg tage det som udtryk for, at regeringen, der råder over hele den sagkundskab, som ministeriernes embedsmænd står for, ikke vil komme med et forslag, men vil indskrænke sig til en skitse i et udvalg, en skitse, som tingets øvrige medlemmer jo ikke er bekendt med. Måske sker dette af politiske grunde, fordi regeringen ønsker at afvente, hvad der kommer fra anden side. Men det er jo i høj grad noget, der karakteriserer regeringens styrke eller mangel på samme; hvis regeringen føler sig så svag eller så træet, har den jo altid den udvej at udskrive et valg.

Niels Westerby: I anledning af det ærede medlem hr. Aksel Larsens sidste bemærkning om, hvor der er gennemført socialisme her i verden, skal jeg kun oplyse, at jeg naturligvis er klar over, at der i hele den østlige verden foregår en lidenskabelig diskussion, om man har kommunisme, om man er på vej til kommunisme, om man har socialisme eller man er på vej til socialisme. Jeg skal ikke tage stilling til alle disse faser i denne diskussion, kun sige, at i alt fald den gruppe af lande, der siger, at de er på vej til socialisme som det mindste, de har nået, har gennemført forbrugsskatter som den væsentligste indtægtskilde for staten. Derfor må man jo sige, at det er et traditionelt, sædvanligt socialistisk argument for at bruge denne skatteform de steder, hvor man har indflydelsen.

I øvrigt vil jeg sige til det ærede medlem, der taler om en effektiviseret skatteligning, at det utvivlsomt vil medføre et voldsomt voksende administrationsapparat at gennemføre en effektiviseret skatteligning. Derimod er forbrugsskatter, en almindelig omsætningsafgift, en særdeles effektiv skatteform, hvor det netop ikke er muligt for den enkelte at glemme, når han skal skrive selvangivelse. Man betaler sin skat, når man køber varen, og det vil blive vanskeligt at unddrage sig nogen skattebyrde. Også denne henseende er merværdiafgift en ret-

[Niels Westerby.]

færdig skatteform set i forhold til de indkomstskatter, vi har i øjeblikket.

Når det ærede medlem hr. Aksel Larsen står op og taler om at afskaffe skattefradragreglen og gør et stort nummer ud af det, vil jeg gerne tillade mig at gøre det ærede medlem opmærksom på, at man ikke har skattefradragret af betalte forbrugsskatter. I jo højere grad vort skattesystem går i retning af at indføre forbrugsskatter og begrænse indkomstskatterne, i jo højere grad er skattefradragreglen kommet ud af billedet. Den er afskaffet totalt, hvis vi totalt har forbrugsskatter og ingen indkomstskatter har.

Endelig vil jeg gerne bemærke, at den højtærede finansminister vist har misforstået mine bemærkninger fra før. Finansministeren svarede mig og det ærede medlem hr. Aksel Larsen under ét, og det skal den højtærede finansminister ikke høre ilde for, men deraf fik jeg det indtryk, at det var, ligesom om vi havde sagt det samme. Det gjorde vi ikke, vi sagde det modsatte af hinanden, idet det ærede medlem hr. Aksel Larsen ville have oplyst, om skatteforhøjelserne fra buketterne i foråret kunne forsvinde, hvis man gennemførte en almindelig merværdiafgift. Det, jeg sagde, var, at det var helt urealistisk at ville afskaffe nævneværdigt af de buketforhøjelser, der blev gennemført i foråret, hvis der skulle blive store beløb til indkomstskattenedsættelser i forbindelse med gennemførelse af merværdiafgiften.

Ja, jeg gik endog videre, højtærede finansminister. Jeg sagde endog, at det ville være betænkeligt, hvis merværdiafgiften skulle bære en væsentlig del af den økonomiske sanering, at det ville være rigtigt at gennemføre visse punktafgifter, således at der vil blive tilstrækkelig store beløb til, at vi virkelig kan hæve bundgrænsen, virkelig sætte proportionalstrækket op omkring de 29.000-30.000 kr. og dermed virkelig også måske få sat procentsatsen ned for dem, der ligger under proportionalstrækket i øjeblikket. Det vil være nødvendigt ikke at slække på punktskatterne, måske at indføre ekstra, for at vi kan komme langt ad den vej i forbindelse med gennemførelse af merværdiafgiften. Det var bare det, jeg gerne

ville gøre den højtærede finansminister opmærksom på.

Og til sidst en kort bemærkning om, at det er rigtigt, at der er administrativt besvær for den enkelte selvstændige, som skal opkræve en merværdiafgift, og måske også bekostninger. Jeg vil gerne gøre den højtærede finansminister opmærksom på, at i et land som Canada giver man opkræverne af merværdiafgiften, altså de selvstændige erhvervsdrivende, et lille beløb, omend et meget lille beløb, som en kompensation for deres ulejlighed og bekostninger i forbindelse med opkrævelse af omsætningsafgiften.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Jeg må lige sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen, der var inde på spørgsmålet om, som han sagde, regeringens idelige pukken på kildeskatten, at vi mener, vi har både ret og pligt til at fremsætte de forslag, som vi synes er rigtige. Jeg kan ikke se, at man fra det ene øjeblik kan bebrejde regeringen, at den ikke har nogen standpunkter, at den ikke kommer med sine egne forslag, men kun sidder og administrerer, og det næste øjeblik skælde os ud for, at vi har vore egne forslag og oven i købet for, at vi bliver ved med at fremsætte dem.

Jeg ved da, at det ærede medlems parti også har sine særlige standpunkter. Der er noget med fællesmarkedet f. eks., som man jo bliver ved med at sige, selv om man ved, der ikke er flertal og formentlig heller ikke nogen som helst chance for, at der kan blive et flertal for det her i det høje ting. Alligevel kommer man med det, fordi partiet synes altså, at det er en så væsentlig ting for dette parti, at man vil sige det. Vi har det altså akkurat på samme måde. Vi synes, at kildeskatten, er en god skat, og derfor kommer vi igen med forslaget, og det bliver vi ved med, lige til det er blevet gennemført.

Men det er ikke det samme som at sige, at dette kildeskatteforslag, som fremsættes i denne stund, er en betingelse for alt, hvad vi kan gå med til. Det er jo sagt helt klart og tydeligt af statsministeren, og det vil jeg også gerne gentage her, at det er naturligvis ikke nogen betingelse. Vi fremsætter forslaget, fordi vi mener, det er det rigtige, men vi er da også sagligt indstillet på en

[Finansministeren.]

forhandling. Kan man ikke komme igennem med det, ja, så kan man ikke komme igennem med det, og så må man tage den reform, man kan komme igennem med. Men vi vil forbeholde os stadig væk at blive ved med at fremsætte forslaget, indtil det kan gennemføres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Holger Eriksen, Lis Groes, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Egon Jensen, Carl Petersen, Henry Christensen, Alfred Bøgh, Foged, Poul Hartling, Knud Thomsen, Poul Møller, Stetter, Baumsgaard, Skytte og Aksel Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

(Lovforslaget (nr. 17) findes i tillæg A. sp. 377, fremsættelsen i tidenden sp. 55).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Jens Peter Jensen (Agerskov): Da udvalgets formand er forhindret i at være til stede, skal jeg på udvalgets vegne foreslå, at lovforslaget går direkte til anden be-

handling. Da det har været til behandling i indfødsretsudvalget, hvor alle sager er gennemgået, vil det ikke være påkrævet at sende lovforslaget i udvalg igen.

Jeg kan hermed anbefale lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ekspropriation til udvidelse af bygningsanlæggene på Finsensinstituttets ejendom.

(Lovforslaget (nr. 21) findes i tillæg A. sp. 351, fremsættelsen i tidenden sp. 58).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Karl Max Rasmussen: Mon ikke det er sådan, at nogle så småt havde regnet med, at det foreliggende lovforslag om ved ekspropriation at ophæve eller begrænse de mere end hundredårige servitutter, som hviler på Finsensinstituttets ejendomme, og som hindrer de nødvendige udvidelser af instituttet, ikke var blevet genfremsat? Det fremgår af den udvalgsbetænkning, som forelå ved anden behandling den 31. maj 1965, at grundejerne med undtagelse af én havde givet tilslutning til udvidelsesplanerne. Under forudsætning af, at denne ene grundejer opretholdt sin vægning, var der enighed i udvalget om, at lovforslaget skulle vedtages ved tredje behandling, som skulle have fundet sted i den bebudede samling i september.

Genfremsættelsen i dag betyder altså, at situationen er uændret. Den pågældende grundejer vægrer sig stadig — hvilken tanke han så har dermed. Med henvisning til den grundige udvalgsbehandling, lovforslaget har været genstand for, og til den forømtalte enighed, mener jeg, at forslaget nu må kunne vedtages, og jeg skal på min gruppes vegne anbefale det til en hurtig gang gennem det høje ting.

Jeg havde ikke haft til hensigt at foreslå udvalgsbehandling, men da det ønskes fra anden side, vil jeg alligevel efter overgangen